

ZLOČIN U «LORI «

Ponovljeno suđenje za ratni zločin nad civilima u «Lori» protiv optuženoga Tomislava Duića i drugih

Županijski sud u Splitu

Broj predmeta: K-93/04

Optužnica broj: K-DO -131/01

Optužnica podignuta: 25. ožujka 2002. godine

Kazneno djelo: Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, članak 120, stav 1, Osnovnoga kaznenoga zakona (OKZ) Republike Hrvatske

Optuženi: Tomislav Duić, Miljenko Bajić, Josip Bikić i Emilio Bungur (svi u bijegu),
Davor Banić, Ante Gudić, Anđelko Botić i Tonči Vrkić (svi u pritvoru)

Branioци optuženih: za optuženog Duića: odvjetnik Drago Cvitanović, za optuženog Vrkića: odvjetnik Slobodan Mikulić, za optuženog Bajića: odvjetnik Željko Ostoja, za optuženog Bikića: odvjetnik Dragan Mijoč, za optuženog Banića: odvjetnik Vinko Ljubičić, za optuženog Bungura: odvjetnica Ankica Luetić, za optuženog Gudića: odvjetnik Joško Čeh i za optuženog Botića: odvjetnica Laura Rene.

Tužitelj: Zamjenik Županijskog državnog odvjetnika (ŽDO) Split, Michele Squicciarro

Sudsko vijeće: sutkinja Spomenka Tonković, Predsjednica Vijeća, sudac Damir Primorac, član Vijeća, sutkinja Ljiljana Stipšić, članica Vijeća

Podaci o prijašnjem postupku

Županijsko državno odvjetništvo iz Splita podiglo je Optužnicu br. K-DO-131/01, od 25. ožujka 2002. godine, kojom je optužilo Tomislava Duića, Tonča Vrkića, Miljenka Bajića, Josipa Bikića, Davora Banića, Emilia Bungura, Antu Gudića i Anđelka Botića, zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, čl. 120., st.1., OKZ-a RH.

Županijski sud u Splitu donio je Presudu br. K-30/02, od 20. studenoga 2002. godine, kojom je sve optuženike oslobodio optužbe za rečeno kazneno djelo.

Vrhovni sud Republike Hrvatske donio je Rješenje br. Kž-259/03, od 25. ožujka 2004. godine kojim je ukinuta prvostupanjska presuda, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Spomenutim Rješenjem naloženo je da se predmet vrati na ponovni postupak, pred potpuno izmijenjeno Vijeće, da se izvedu svi dokazi ponovo, te da se saslušaju svjedoci iz Srbije i Crne Gore i Bosne i Hercegovine, da se utvrdi status oštećenika u kritično vrijeme (jesu li bili civilne osobe, ili naoružani pripadnici neprijateljskih paravojnih formacija).

Optužnica

Optužnicom Županijskog državnog odvjetništva (ŽDO) iz Splita, br. KDO-131/01, od 25. ožujka 2002. godine, djelomično izmijenjenom na glavnoj raspravi, dana 13. veljače 2006. godine, optuženima se stavljalo na teret da su, u razdoblju od ožujka do rujna 1992. godine, za vrijeme oružanog sukoba između Hrvatske vojske i pripadnika JNA i srpskih paravojskih formacija, počinili sljedeća kaznena djela: Tomislav Duić, kao zapovjednik Vojnog zatvora «Lora», a Tonči Vrkić kao njegov zamjenik, dopustili su njima podređenim stražarima, i drugim vojnim i civilnim osobama kojima su dozvoljavali ulazak u zatvor, da fizički i psihički zlostavljaju i muče zatočene civile, tjelesno ih kažnjavaju, sve do usmrćenja nekih od njih, kao i da su sami u tome sudjelovali. Ostali optuženici: Miljenko Bajić, Josip Bikić i Davor Banić, kao pripadnici interventne grupe – voda 72. bojne Vojne policije, te Emilio Bungur, Ante Gudić i Anđelko Botić, kao stražari u Vojnom zatvoru «Lora», optuženi su, da su postupali na opisan način, čime su počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120., st.1., OKZ-a RH.

Optuženicama, Tomislavu Duiću i Tonču Vrkiću, stavlja se na teret činjenje kaznenog djela, sudjelovanjem u zlostavljanju (aktivno činjenje), te nesprječavanjem zabranjene posljedice u odnosu na postupanje njima podčinjenih.

Optužnica detaljno navodi postupanje optuženih u odnosu na oštećene civile: Nenada Kneževića (ubijen), Gojka Bulovića (ubijen), Mirka Šuška, Lazu Ostojića, Branka Borovića, Tomu Krivića, Radu Krivića, Uglješu Bulovića, Duška Galića, Jovu Prkuta. Milosava Katalinu i Đorđa Katića.

IZVJEŠTAJI S GLAVNIH RASPRAVA

Suđenje su pratili i o njemu izvještavali monitori/ce regionalnog i nacionalnog tima za praćenje suđenja: Olivera Franjičević (odvjetnica Fonda za humanitarno pravo Beograd), Jovan Nicić (FHP) i Veselinka Kastratović (Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek), Jagoda Matas (Altruist centar, Split).

12 rujna 2005. godine – otvaranje glavne rasprave

Predsjednica Vijeća, sutkinja Spomenka Tonković, na početku glavne rasprave najavila je, da će rasprava biti javna, kao i da ona neće dozvoliti bilo kakvo remećenje reda u sudnici, "izljevima osjećanja, pljeskanjem, dovikivanjem i sličnim". Predsjednica Vijeća objavila je, da se ovaj kazneni postupak vodi ponovo, budući je Rješenjem Vrhovnog suda Republike Hrvatske I KŽ-259/03, od 25.3.2004., ukinuta presuda Županijskog suda Split K-30/02, od 20. 11.2002., kojom su svi optuženi oslobođeni optužbe. Ovim Rješenjem Vrhovnog suda naloženo je, da se u ponovljenom postupku izvedu svi do tada već izvedeni dokazi, te da se po prvi put saslušaju svjedoci i oštećenici iz BiH i SCG.

Čitanje optužnice i izjašnjavanje o krivnji

Nakon što im je pročitana optužnica, optuženi Tonči Vrkić, Davor Banić, Ante Gudić i Anđelko Botić izjavili su, da se ne osjećaju krivim ni po jednoj točki optužnice i da će obranu iznijeti na kraju dokaznog postupka.

Čitanje materijalnih dokaza

U dokazne svrhe pročitani su spisi:

- Zapisnik o pretresu stana i drugih prostorija optuženih: Tomislava Duića, Tonča Vrkića, Josipa Bikića, Miljenka Bajića, Davora Banića, Ante Gudića i Anđelka Botića, od 27. rujna 2001. godine. U stanu Tomislava Duića nađen je pištolj s oružanim listom, a kod ostalih optuženih nije bilo predmeta u vezi sa kaznenim djelom.
- Fotokopija knjige protokola evidentiranih bolesnika iz knjige dežurstva Kliničkog bolničkog centra (KBC) Split, Klinike za kirurgiju, za pokojnoga Nenada Kneževića.
- Službena bilješka policijskog službenika Policijske uprave Splitsko-dalmatinske, sektor kriminalističke policije, od 27. 9. 2001. godine, o pregledu protokola mrtvih i knjige obdukcije, Odjeljenja patologije Kliničkog bolničkog centra Split. Navodi se, da za neke osobe ne postoje zapisi zaprimljenih toga dana, nego se navodi da se radi o četnicima koji su navodno razmijenjeni, dok drugih podataka o njima nema.
- Otpusno pismo KBC Split, odjeljenja psihijatrije, za optuženoga Tonča Vrkića s priloženom medicinskom dokumentacijom iz koje je vidljivo da pati od depresije i post-traumatskog stresnog poremećaja.
- Prijepis izjave zatvorenika Vladimira Žarkovića (*svjedok iz Crne Gore*), povodom događaja u Vojno-istražnomu centru (VIC) "Lora", u kojoj on opisuje događaj kada je pokojni Nenad Knežević pokušao bijeg a opt. Botić pucao u njega.
- Dokumentacija uviđaja o pokušaju bijega pokojnog Nenada Kneževića.
- Prijepis knjige dežurstava VIC "Lora" i raspored zatvorskih čuvara, za vrijeme od 28. 8. do 2. 9. 1992. godine.
- Izvještaj KBC Split, od 21.10. 1993. godine, za Đorđa Katića, u kome se navodi da je Đorđe Katić primljen u KBC Split, dana 23. 8. 1992. godine, te da je kod njega ustanovljena laka tjelesna povreda.
- Zapisnik o uviđaju, od 14. lipnja 1992. godine, Vojnog suda Split u vezi bijega Nenada Kneževića.
- Zapisnik o obdukciji i vanjskom pregledu KBC-a Split za pokojnog Gojka Bulovića, od 19. lipnja 1992. godine, gdje se utvrđuju krvni podljevi čela, grudi, vrata, prijelomi rebara, izljev krvi u grudni koš, krvarenje potrbušnice... te se utvrđuje da je smrt nasilna.
- Potvrda Opće bolnice, od 19. lipnja 1992. godine, za pokojnog Nenada Kneževića - kojom se potvrđuje da je bio na liječenju, od 15. lipnja 1992. godine pa nadalje.
- Izvještaj dr. Mihovila Škovrlje, liječnika Okružnog zatvora Split, od 3. srpnja 1992. godine, o zdravstvenom stanju osoba lišenih slobode u kome se navodi da se neki žale na bolove, hematome, a da se neki ni na što ne žale.
- Raspored smjena čuvara od 13. do 17. srpnja 1992. godine.
- Dokumentacija uviđaja Ministarstva obrane, Sektora za sigurnosne poslove Uprave Vojne policije, Odjeljenja kriminalističke Vojne policije - fotografije VIC "Lora".
- Obavještenje upravnika klinike za kirurgiju KBC- Split, dr. Ante Petričevića, o dežurnim liječnicima u periodu od 14.-16. lipnja 1992. godine.
- Liječnička dokumentacija i specijalistički nalazi za opt. Tonča Vrkića i Josipa Bikića.
- Izvještaj vojnog policajca Maria Barišića, iz travnja 1992. godine, u kome on obavještava nadređene o stanju u VIC "Lora" gdje, između ostalog, navodi: *«Kako ste naložili da "Lora" mora biti dovedena u red zbog dolaska Međunarodnoga komiteta crvenoga križa (MKCK) obavještavam vas da su zarobljeni sa Kupresa, pravoslavni svećenik u lošem stanju, da su pretučeni, da postoji veći broj neevidentiranih zatvorenika koji nemaju osnovne higijenske uvjete, da se ne vode na pranje, da je po zidovima krv...da su neki u veoma lošem stanju te se moraju odvesti kod liječnika.. pa predlažem da se odloži dolazak predstavnika MKCK».*

- Poziv Ministarstva obrane, Uprave Vojne policije, od 25. 9. 1993. godine, Mariu Barišiću i drugima da se prijave u Kabinet Ministra obrane RH, dana 27. 9. 1993. godine.

13 rujna 2005. godine – čitanje materijalnih dokaza

Čitanje materijalnih dokaza

U dokazne svrhe pročitani su spisi:

- ovjereni prijepis knjige dežurstava za VIC «Lora» koji se odnosi na lipanj 1992. godine a koju je, suglasno rješenju Suda, dostavio zamjenik ŽDO-a.
- Izvještaj suspendiranog vojnog policajca Maria Barišića, od 30. rujna 1993. godine, upućenog predsjedniku komisije Ministarstva obrane Republike Hrvatske (MORH-a), gospodinu Miroslavu Tuđmanu, o stanju u vojnom zatvoru «Lora».
- Izvještaj komisije Ureda za nacionalnu sigurnost Ministarstva obrane RH o sigurnosnoj procjeni stanja u drugoj satniji, u 72. bojni Vojne policije, od 4. listopada 1993. godine.
- Zapovjed načelnika Zbora Janka Bobetka, od 22. ožujka 1993. godine, o formiranju komisije za pokretanje istražnih postupaka, zbog povrede vojne discipline pripadnika 72. bojne Vojne policije.
- Nalaz Komisije o provedenoj istrazi i pregledu glavne inspekcije obrane MORH-a, od 13. travnja 1993. godine, u kojoj se, između ostalog, navodi da vojni policajci, Mario Barišić i Milorad Pajić, šire dezinformacije i laži, da ne poštuju nadređene i ustrojenu subordinaciju.
- Kronologija zbivanja u vojnoj satniji Šibenik, Uprave Vojne policije, dostavljene upravitelju SIS-a Miroslavu Tuđmanu, od 30. listopada 1993. godine.
- Službena bilješka istražnog sudca Županijskog suda u Splitu, Marka Brdara, od 9. studenoga 2001.
- Medicinska dokumentacija, za optuženog Anđelka Botića, Hrvatske ratne mornarice od 26. 10. 2001. godine.
- Medicinska dokumentacija za optuženog Bikić Josipa, iz 2000. godine, gdje se utvrđuje da isti ima traumatske posljedice, PTSP i anksiozno depresivne smetnje.
- Obavještenje MKCK, od 15. siječnja 2002. godine, o ovlastima koje ova organizacija ima te o pravu diskrecije, radi čega ne mogu dostaviti Sudu svoje izvještaje.
- Stenogram razgovora u kancelariji Predsjednika Republike Hrvatske, od 26. 4. 1993. godine.
- Specijalistički nalazi za optuženog Bungura, od 22. 01. 2002., Okružnog zatvora Split.
- Izvještaj Kliničko - bolničkog centra (KBC) Split, za oštećenog Milosava Katalinu.
- Spisak vojnika – gardista, od 15. siječnja 1992. godine.
- Platni spisak 72. bojne Vojne policije.
- Fotokopija dijela matične knjige pritvorenika Vojnog zatvora «Lora».
- Podaci 72. bojne Vojne policije o ratnim zarobljenicima privremeno smještenim u VIC «Lora».
- Popis zatvorenika i ratnih zarobljenika od 1 do 1005.
- Dopis psihijatrijske bolnice «Vrapče» o zdravstvenom stanju svjedoka, Vladimira Čuline – da se radi o bolesnoj osobi evidentiranoj u Centru za forenzičnu psihijatriju.
- Službene zabilješke ŽDO-a Split, od 10. listopada 2001. godine, 02. studenoga 2001 i 13. studenoga 2001. godine.
- Zapisnik o uviđaju i njegov prijepis od 22. 10. 2002. godine.
- Platni podaci za optužene.
- Spisi Vojnog suda K-383/92 i Vojnog tužilaštva br. Kt-676/92 – odnose se na status pritvorenika «Lore», zbog navodnog sudjelovanja u oružanoj pobuni

Prigovori obrane na materijalne dokaze

Branioci optuženih prigovaraju vjerodostojnosti fotokopiranih dokumenata te su tražili njihovo pribavljanje u originalu ili u ovjerenj preslici. Ukazali su da pojedini dokumenti nemaju izravne veze s optužbom pa su tražili da Sud takve dokumente izuzme.

Zamjenik ŽDO-a se suglasio da pojedini dokumenti nemaju izravne, ali da imaju neizravne veze s optužbom a da su za Sud značajni, jer se na osnovu njih može utvrditi status oštećenih, odnosno jesu li bili civili, ili ratni zarobljenici.

S daljnjeg toka glavne rasprave Sud je isključio javnost, jer su pročitani dokumenti koji nose oznaku «povjerljivo» i «vojna tajna».

14. rujna 2005. godine – saslušanje svjedoka optužbe

Saslušanje svjedoka Uglješe Bulovića

Svjedok je rekao da je više puta saslušan i da svoje ranije izjave ne želi mijenjati niti dopuniti.

Odluka Vijeća da se pročitaju iskazi svjedoka Bulovića iz istrage od 8. 11. 2000. godine, s glavne rasprave pred Vojnim sudom, od 1. ožujka 1994. godine i s glavne rasprave Županijskog suda Split, od 11. 11. 2002. godine.

U pročitanim iskazima svjedok je naveo, da *nikada neće zaboraviti dan sv. Antuna, 1992. godine, kada su u njegovu kuću došli vojnici u maskirnoj uniformi i odveli njega i njegovog pokojnog brata Gojka Bulovića. Gojko je njegov brat blizanac, živjeli su u istoj kući, bili su veoma bliski.*

Vojnici su ih, bez ikakvog obavještenja odveli, najprije u Dračevac, a nakon toga su odvedeni u Vojno - istražni centar «Lora». Tamo su ih smjestili u istu ćeliju a kasnije je u tu ćeliju privedeno još nekoliko ljudi. Uvjjeti su bili vrlo loši, užasni, sve je bilo prljavo.

Iz ćelije je, na ispitivanje, najprije odveden Gojko a potom i svjedok. Poslije ispitivanja smjestili su ih u različite prostorije i od tada Gojka više nikada nije vidio. Dok je bio na ispitivanju, priključili su ga na strujni krug, od toga mu je utrnuo jezik i lijepio se za nepce pa nije mogao govoriti. Pitanja koja su mu postavljali su bila nesuvisla i nije znao što da odgovori. Ispitivali su ga da li ima oružje i radio stanicu, zašto, navodno, njegova majka priprema hranu pobunjenicima i slično. Ispitivanje je trajalo oko pola sata i nakon toga više nije bio maltretiran.

Svjedok tvrdi kako je iz hodnika čuo jauk svoga brata Gojka. Ne zna tko ga je tukao, nije bilo svjetla, prepoznao je njegov glas. Maltretiranje je trajalo je oko sat vremena, kada je svjedok čuo da netko govori: «Izvadi mu jezik, ugušit će se», a nakon toga i Gojkov posmrtni hropac. Pucnjavu je čuo poslije. Misli da ima veze sa stradanjem Nenada Kneževića.

Nešto kasnije je s grupom zatvorenika premješten u zatvor Bilice. Tu je, nakon tri dana, od odvjetnika Šunjića saznao za bratovu smrt. Odvjetnik mu je rekao: «Ubili ga u» Lori».

Svjedok nije mogao nikoga od optuženih prepoznati sa sigurnošću, budući da kritičnom prilikom nikoga nije dobro vidio.

Na pitanje tužitelja o statusu svjedoka u trenutku uhićenja, odgovorio je da je, lipnja 1992. godine, radio u brodogradilištu na poslovima bravarije, da ni on, ni njegov brat Gojko, nisu imali oružje, da su bili civili.

Braniteljica optuženog Bungura, rekla je da je protiv svjedoka Bulovića vođen kazneni postupak zbog oružane pobune, da je upravo zbog toga kritičnom prilikom uhićen, a da je svjedok na raspravi rekao, da se protiv njega nikada nije vodio nikakav postupak. Na pitanje Predsjednice Vijeća može li pojasniti ovu nelogičnost, svjedok je rekao da nikakve oružane pobune nije bilo, da su oni naknadno optuženi za pobunu, kada je njegov brat već bio mrtav.

Na dodatno pitanje tužitelja, koje je nacionalnosti, svjedok je odgovorio: "Šta sam? Nisam ni Srbin, ni četnik. Majka mi je Hrvatica. Ja sam Hrvat pravoslavne vjere".

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz svjedoka, Marije Knežević, iz istrage od 15. 10. 1993. i od 12. 10. 2001. godine kao i sa glavne rasprave 14. lipnja 2002.

Svjedok, Marija Knežević, supruga oštećenog pokojnog Nenada Kneževića, nije pristupila svjedočenju. U svojim ranijim iskazima je navela ... da se sve događalo 13. lipnja 1992. godine, ujutro, oko 6,20 sati. Pozvonili su na vrata, suprug, ona i djeca su spavali. Na pitanje pokojnog supruga, tko zvoni, rekli su da ga traži policija. Kada su im otvorili, u stan su ušle osobe u maskirnim uniformama, bilo ih je petoro do šestoro. Jedan je udario Nenada laktom u stomak i pitao ga gdje je oružje, a nju je pitao, zašto se ona, kao Hrvatica, udala za četnika. Pretresli su stan i rekli im, da je, navodno, iz Zagreba stigla optužnica protiv Nenada Kneževića. Pri tom je pokazao neku plavu knjižicu s grbom, za koji ona misli da je bila značka Vojne policije. Nakon, po prilici, pola sata su odveli supruga. Na upit kada će Nenad biti pušten, jedan od vojnika je rekao da su ih te večeri priveli pedesetak, pa da će ga pustiti nakon što na njega dođe red za saslušanje. U ponedjeljak je čula da joj je suprug povrijeđen, posjetila ga je u bolnici KBC Split i vidjela da je u nesvijesti, da je u teškom stanju.

Zapažanja promatrača

Samo jedan, od četvoro pozvanih svjedoka, se odazvao pozivu. Svjedok Lazar Ostojić nije ni primio poziv.

15. rujna 2005. godine – saslušanje svjedoka optužbe

Čitanje podneska braniteljice optuženog Bungura

Braniteljica optuženog Bungura smatra da je optužnica manjkava, jer se u optužnici ne spominje postojanje oružanog sukoba, iako na to svojim rješenjem ukazuje Vrhovni sud, te smatra da se po takvoj optužnici ne može postupati.

Braniteljica prigovara na način saslušanja svjedoka Uglješe Bulovića, saslušanog 14. 9. 2005. godine, i to na dio kada je zamjenik ŽDO-a pitao svjedoka o njegovoj nacionalnoj pripadnosti. Smatra, da to nije u skladu sa Deklaracijom o Domovinskom ratu, jer je rat bio oslobodilački a Hrvatska je branila svoje teritorije od "velikosrpske agresije", iz toga razloga braniteljica smatra da su svi trebali stati u obranu Hrvatske bez obzira na nacionalnu pripadnost.

Izjašnjavanje tužitelja na podnesak

Tužitelj se izjasnio o ovim prigovorima, da je u obrazloženju Rješenja Vrhovnog suda Hrvatske, kojim je ukinuta prvostupanjska presuda, navedeno da je optužnica pravosnažna, da je stupila na pravnu snagu i da se ponovljeni postupak vodi po toj optužnici a da je ŽDO može do kraja dokaznog postupka izmijeniti ili dopuniti.

U odnosu na primjedbu oko ispitivanja svjedoka, napomenuo je da će Županijsko državno odvjetništvo postaviti sva pitanja koja su usmjerena na rješavanje kaznenog djela i radi utvrđivanja statusa oštećenih, a što je također naloženo Rješenjem Vrhovnog suda Hrvatske.

Odluka Sudskog vijeća

Sudsko vijeće je odlučilo da su ovi prigovori branilaca bespredmetni, prihvaćajući u potpunosti argumentaciju tužitelja.

Nedolazak svjedoka na glavnu raspravu

Na glavnu raspravu pozvani su svjedoci: Branko Borović, Tomo Krivić, Rade Krivić, Duško Gališ i Jovan Prkut. Raspravi se odazvao samo svjedok Rade Krivić, dok su za ostale svjedoke dostave poziva bile neuredne.

Saslušanje svjedoka Rade Krivića

Svjedok je rekao, da je priveden 13. lipnja 1992. godine, oko 5 sati ujutro, iz svoje kuće. Odveli su njega i njegovog brata u zatvor «Lora», gdje su ukupno bili 3 dana. Rekao je, da su se prema njemu stražari korektno ponašali, da nije imao neprijatnosti, jedino su mu jednom, "samo malo, samo 2 do 3 sekunde", pustili struju na uši.

Svjedok ne zna gdje je bio smješten njegov brat, vidio ga je tek nakon tri dana, kada su iz «Lore» odvedeni u zatvor Bilice. Njegov brat sada živi u Australiji.

Na daljnje pitanje tužitelja, odgovara da se pri susretu s bratom u Bilicama ovaj nije žalio na povrede i da su ga tukli. Tamo ih je pregledao liječnik koji je došao po njegovom pozivu, "pošto je imao povrede zbog torture u Lečevici."

Na pitanje branioca optuženog Duića, da li zna zašto je priveden u Lečevicu, svjedok je odgovorio da ne zna, da za tako nešto nije bilo razloga, jer: "Kako su me onda priveli, tako mogu i sad". Na daljnje pitanje, tko ga je odveo u onu prostoriju u «Lori», gdje su ga priključili na struju, svjedok je odgovorio: "Neke dvije uniformirane osobe, ali ne znam točno tko, a mislim da su mi neke druge osobe priključile struju. Nakon ovoga nisam bio zlostavljan a nisam vidio ni da su druge tukli, nikakve jauke i zapomaganja nisam čuo."

Na pitanje tužitelja koje je nacionalnosti, svjedok je odgovorio: "Pravoslavac sam", a na primjedbu tužitelja da nije upitan za vjeru nego naciju, je odgovorio da je Srbin.

Na pitanja Predsjednice Vijeća odgovorio je da 1992. godine nije bio član nikakve organizacije, partije i vojne formacije, a nakon što su mu, s tim u vezi, predočeni spisi Vojnog tužilaštva Split kojima se tereti za oružanu pobunu, svjedok je odgovorio: "Ma kakva oružana pobuna, ja ne znam tko je to izmislio."

16. rujna 2005. godine – saslušanje svjedoka optužbe

Nedolazak svjedoka na glavnu raspravu

Na glavnu raspravu nisu se odazvali svjedoci: Đorđe Katić - za koga je poziv potpisala osoba koja se našla na adresi na koju je poziv poslan i Milosav Katalina - za koga je u tri navrata poziv vraćen Sudu, s naznakom "stan zatvoren".

Svjedok Đorđe Katić uputio je dopis Sudu koji je Predsjednica Vijeća u cijelosti pročitala.

U pismu svjedok Katić je naveo da javnost za njega zna, da je on najpoznatija žrtva «Lore», da se njegovim nedolaskom na suđenje, u prethodnom postupku, manipuliralo, u smislu, kao da se on nije odazivao Sudu a, u stvarnosti, pozivi su mu dostavljani na adresu stana koji mu "je otet". Obavijestio je Sud o svojoj adresi u Australiji, na koju mu se pismena mogu slati. Naglasio je, da hoće svjedočiti i predložio da, s obzirom na njegovo zdravstveno stanje i strah, svoj iskaz da putem video-veze.

Odluka Sudskog Vijeća

Izvođenja dokaza saslušanjem svjedoka putem video-veze su neprihvatljiva ukoliko ne postoji međudržavni ugovor između Hrvatske i Australije. Vijeće će o načinu i vremenu ispitivanja svjedoka Đorđa Katića odlučiti kasnije.

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz svjedoka Jovana Prkuta iz istrage, 16. 11. 2000., i sa glavne rasprave 14. 10. 2002. godine.

Svjedok je rekao, da nema spoznaja što se događalo u "Lori", jer tamo nije bio. U Okružnom zatvoru je čuo, od osoba koje su bile u "Lori", da je bilo batinanja, čuo je za Tomu Krivića, Dušana Galića i Mirka Šuška.

Čitanje materijalnih dokaza

Uz suglasnost stranaka pročitana je dokumentacija originalnog spisa Vojnog suda u Splitu, br. K-383/92, i to: Zahtjev za provođenje istrage, rješenje o provođenju istrage, rješenje o određivanju pritvora, potjernica za 44 osobe, rješenje o ukidanju pritvora, od 21. lipnja 1992. godine, za Krivić Radu, Jovana Prkuta i Đorđa Prkuta, rješenje Vojnog suda Split o ukidanju pritvora za Branka Borovića, Parpura Dušana, Bulović Uglješ, Krivić Tomu, Galić Dušana, Ostojić Lazu i Šušak Mirka koji su bili u pritvoru od 13. lipnja do 11. kolovoza 1992. godine. Rješenje o određivanju pritvora, od 19. 8. 1992. godine, protiv Uglješe Bulovića, Branka Borovića i Mirka Šuška. Optužnica Vojnog tužilaštva KT-676/92, od 11. 9. 1992. godine, rješenje Vojnog suda Split, od listopada 1992., o obustavi postupka suglasno Zakonu o općem oprost.

Zapažanja promatračice

Predsjednica Vijeća korektno vodi postupak i strogo se pridržava procedure predviđene zakonom. Ona je, prilikom saslušanja svjedoka – oštećenka, pokazala obzir prema žrtvama i razumijevanje što su već više puta saslušavani, kao i da novo saslušanje za njih predstavlja psihički napor. Važno je što je Predsjednica Vijeća na suđenju pročitala svu dokumentaciju iz spisa a što je pokazalo da u ovom predmetu postoji velik broj materijalnih dokaza bitnih za pravedno odlučivanje, kao npr. knjiga dežurstava zatvora «Lora» za sporni period, liječnički i obdukcijski nalazi za žrtve, pismo Maria Barišića kojim nadređenima ukazuje na loše stanje u zatvoru i sl. .

Utisak je da se zamjenik ŽDO-a nije dovoljno potrudio osigurati dolazak svjedoka (oštećenih), nije dostavio točne adrese, tako da se velik broj poziva za Sud vratio neuručen.

Osim što koriste procesna prava i postavljaju pitanja svjedocima i prigovaraju izvedenim dokazima koji terete njihove branjenike, neki odvjetnici pokušavaju koristiti sudnicu kako bi utjecali na javno mnijenje. Tako je na glavnoj raspravi 15 .9 .2005. odvjetnica Luetić pročitala opširan podnesak u kome se, najvećim dijelom, veliča Domovinski rat i citira Deklaracija o Domovinskom ratu

19. rujna 2005. godine – saslušanje svjedoka optužbe

Saslušanje svjedoka Zlatka Jelića

Svjedoku nije poznato tko je odgovoran za djela iz optužnice. Čuo je da su svi oni koji su bili dobri sa čuvarima zatvora mogli ulaziti u «Loru» i «trenirati boks i telefon».

Saslušanje svjedoka Ivica Livaje

Svjedok je, od travnja do rujna 1992. godine, bio pomoćnik zapovjednika za političku djelatnost. Rekao je da se sjeća događaja iz 1992. godine, kada je zatekao zbunjenog optuženog Tonča Vrkića. Vrkić mu je rekao da su dvojica zatvorenika pokušali bijeg iz zatvora.

O zločinima u "Lori" čitao je u novinama i na internetu i smatra da su ti podaci netočni. "To što rade Centar «Veritas» i Savo Štrbac, zapravo je stvaranje jednoga prepariranoga stanja onoga što se stvarno događalo u «Lori» da se stvori pandan njihovim logorima", smatra svjedok Livaja.

Tužitelj je predočio svjedoku razlike u njegovomu iskazu u istrazi i iskazu na glavnoj raspravi. U istrazi je tvrdio, da mu je Vrkić rekao, da je jedan zatvorenik pokušao bijeg i da ga je on napucao, dok je na raspravi tvrdio da mu je Vrkić dao informaciju, da su ga tijekom noći dvojica pokušala napasti, da je morao upotrijebiti oružje, te da je jedan od zatvorenika nastradao, a da je drugi zalutao u minsko polje. Svjedok je odgovorio da je bilo zbrke u utvrđivanju identiteta stradale i ranjene osobe.

Na pitanje, kako objašnjava navode Maria Barišića da su se njih dvojica vidjeli u zatvoru u «Lori», svjedok je rekao kako se Mario Barišić osvećuje i obračunava s pojedinim osobama, iz razloga što je uvjeren, da je uskraćen u nekim svojim očekivanjima da će napredovati.

26. rujna 2005. godine – saslušanje svjedoka optužbe

Nedolazak svjedoka na glavnu raspravu

Na glavnu raspravu nisu pristupili svjedoci: Mirko Ćorić i Ante Mamić kojima pozivi nisu uručeni, kao i svjedok Tadija Bokanović koji je uredno primio poziv, a izostanak nije opravdao.

Saslušanje svjedoka Zvonka Giljanovića

1991. i 1992. godine, svjedok Giljanović je bio zapovjednik u Vojnoj policiji u Imotskom. Napomenuo je, da je „ponekad“ svraćao u Vojno - istražni centar «Lora», jer se tamo nalazilo zapovjedništvo 72. bojne Vojne policije, te da nema nikakvih spoznaja o događanjima u «Lori» tijekom 1992. godine.

Nakon što ga je zamjenik ŽDO-a Split upitao, kako onda objašnjava da se njegovo ime nalazi u knjizi dežurstava VIC «Lora», iz lipnja 1992. godine, kao osobe koja je ovlaštena da kontaktira sa zatvorenicima, svjedok je rekao da to ne može objasniti, niti zna tko je sačinio tu knjigu dežurstava.

Odgovarajući na pitanje braniteljice optuženog Bungura, svjedok je rekao, da nije imao priliku, u svojstvu vojnog policajca, upoznati bilo kog ratnog zarobljenika. Istaknuo je, da je među zatvorenicima u «Lori» bilo i pripadnika Hrvatske vojske i, dodao, da je on osobno iz Imotskog slao u «Loru» kažnjene hrvatske vojnike.

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz iz istrage svjedoka Ante Mamića

Svjedok Ante Mamić je u istrazi rekao, da je tijekom 1992. godine radio u 72. bojni Vojne policije, kao vozač, i da nikada nije sudjelovao u privođenju civila. U "Loru" je dolazio jer se tamo nalazilo zapovjedništvo. Vidio zarobljenike, bili su u zelenkastoj odjeći, u normalnom stanju i nitko od njih nije bio povrijeđen.

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz iz istrage svjedoka Tadije Bokanovića

Svjedok Tadija Bokanović je, u istrazi, rekao da je, od veljače 1993. godine, bio pripadnik 72. bojne Vojne policije ali da nema nikakva neposredna saznanja o tome što se događalo u VIC «Lora» tijekom 1992. godine.

27. rujna 2005. godine – saslušanje svjedoka optužbe

Saslušanje svjedoka Željka Maglova

Svjedok je rekao, da je sve što mu je poznato o ovom slučaju rekao na prethodnom suđenju i dodao da želi da Sudsko vijeće cijeni tu izjavu.

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz iz istrage i s glavne rasprave svjedoka Maglova.

U iskazu iz istrage, svjedok Maglov je rekao da je, tijekom 1992. godine, bio zapovjednik 113. brigade u Šibeniku. Tijekom 1993. godine je dolazio u ćelije VIC «Lora», gdje je među zatvorenicima, pored ratnih zarobljenika, bilo i pripadnika Hrvatske vojske. Zarobljenici su vođeni na razmjenu, nalazili su se u dobrom stanju i nije bilo nikakvih problema.

Na pitanje tužitelja, poznaje li svjedoka Maria Barišića i kako komentira njegove navode da je on (Maglov) najodgovorniji za događanja u «Lori», tijekom 1992. godine, svjedok je odgovorio da je Barišić «bolesnik koji izmišlja stvari».

Svjedok smatra, da su ratni zarobljenici koji su iz «Lore» odvedeni u sabirni centar u Kerestinac, pripadnici JNA i četnici.

Saslušanje svjedoka Borisa Milasa

Svjedok je rekao, da nema nikakvih saznanja o događanjima u «Lori» tijekom 1992. godine i dodao da poznaje samo neke od optuženih.

Saslušanje svjedoka Dejana Meseldića

Svjedok je rekao, da je već dva puta saslušan pred Sudom i zamolio da se njegov iskaz pročita.

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz iz istrage i s glavne rasprave svjedoka Meseldića

U ranijim iskazima svjedok Meseldić je rekao, *da je, u ljeto 1992. godine, tijekom jedne noći boravio u «Lori». Te večeri su u njegov stan došli vojni policajci i tražili oružje. Imao je revolver i municiju pa su policajci zatražili da im to pokloni. Njihov komandant, za koga je on kasnije saznao da se zove Damir Šimić, mu je rekao da pođe s njima. U «Loru» su ga odveli zajedno sa susjedom Đorđem Katićem, u pratnji vojnih policajaca. Dok je bio u istoj prostoriji s Đorđem Katićem, čuo je Katićeve riječi: “Ne uvrćite mi ruku, ne tucite me“. Nakon toga su Katića vojni policajci odveli u drugu prostoriju. Čuo je i kako su vojni policajci pitali Katića da li zna hrvatsku himnu. Iste noći, svjedoka je vojna policija pustila na slobodu, dok je Đorđe Katić zadržan. Vidio ga je poslije dva, do tri, dana u zgradi, na stepeništu. Primijetio je da Katić ima modricu ispod oka i rasjeklinu na licu. Upitao ga je, što mu se dogodilo, a Katić mu je odgovorio da je pao na bodljikavu žicu.*

Na pitanja Predsjednice Vijeća, svjedok je rekao da mu je poznato da je Đorđe Katić radio u poreskoj upravi i da je živio sa suprugom i dvoje djece.

Na pitanja članice Vijeća, sutkinje Stipišić, svjedok je rekao da ne zna je li Katić imao pištolj i, dodao, da nikakve povrede nije imao kad je, zajedno s njim, odveden u VIC «Lora».

Saslušanje svjedoka Zlatka Čipčića

Svjedok je rekao da je, sve što mu je poznato o ovom slučaju, rekao istražnom sucu i na prethodnom suđenju i zamolio Sudsko vijeće da se pročitaju ti iskazi.

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz iz istrage, i s glavne rasprave, svjedoka Čipčića

Svjedok Čipčić je pred istražnim sucem rekao, *da poznaje sve optužene, da im je bio prvi zapovjednik i da ih je primio u Vojnu policiju 1992. godine. Zapovjednik VIC «Lora» je, krajem 1992. godine, bio Tadija Bokanović, a prije njega je tu funkciju obavljao optuženi Duić. Svjedok je odlazio u "Loru", tijekom 1992. godine, i vidio ćelije u kojima su bili zatvoreni pripadnici Hrvatske vojske i ratni zarobljenici. Na njima nije vidio nikakve povrede, niti je primijetio bilo što neobično.*

Na prethodnom suđenju, na glavnoj raspravi, svjedok Čipčić je izjavio *da poznaje svjedoke, Maria Barišića i Pejića, i dodao da ne postoji mogućnost da su njih dvojica bili u VIC «Lora», osim u situaciji da njega o tome nisu izvjestili.*

On je čuo da su dva zarobljenika, Knežević i Bulović, pokušali pobjeći iz «Lore» i da su stražari pucali. Naglasio je, da nakon toga nije proveden disciplinski postupak jer je zaključeno da su stražari pucali u samoobrani. Nije mu poznato jesu li poduzete bilo kakve procesne radnje. Za njega su «Lori» bile tri kategorije zatvorenika: četnici, teroristi i pripadnici Hrvatske vojske.

Na pitanje tužitelja, je li interna služba utvrdila uzrok smrti Kneževića i Bulovića i na temelju čega je komisija zaključila da nema osnove za pokretanje disciplinskog postupka, svjedok je

odgovorio, da to treba pitati komisiju. On misli da na temelju onoga što su utvrdili, nije bilo osnova da se disciplinski postupak pokrene.

Svjedok je rekao, da su optuženi Bajić, Bikić i Banić bili članovi patrole i da nisu imali mogućnosti da samostalno komuniciraju s pritvorenima, pošto je njihov zadatak bio, da po pisanom ili usmenom nalogu, određenu osobu privedu i predaju.

Na pitanje braniteljice optuženog Bungura, svjedok je pojasnio da, kad kaže da su u «Lori» bili pritvoreni teroristi, misli na osobe koje su privedene zbog neprijateljske djelatnosti protiv Republike Hrvatske. Potom je naveo da je razmjena zarobljenika s Srbijom vršena na način, što su oni razmjenjivali samo četnike, dok su u razmjenu dobivali i civilne i vojne osobe. Zbivalo se «da bi netko od četnika odbio razmjenu i naveo primjer izvjesnog Slaviše koji je ostao živjeti u Splitu».

28. rujna 2005. godine – saslušanje svjedoka optužbe

Saslušanje svjedoka Josipa Topića

Svjedok je rekao da nema nikakve spoznaje o predmetu ovog suđenja i vezi optuženih s tim.

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz iz istrage i sa glavne rasprave svjedoka Topića

U istrazi, svjedok je rekao, da je tijekom 1992. i 1993. godine radio u kriminalističkoj službi Vojne policije u Splitu, kao kriminalistički tehničar. Naglasio je, da nije poduzimao nikakve radnje u slučaju smrti zatvorenika iz «Lore», Nenada Kneževića, i nema nikakva saznanja o zbivanjima u «Lori» tijekom 1992. godine.

Na glavnoj raspravi, na prethodnom suđenju, svjedok je, nakon što mu je predöčen izvod iz knjige dežurstava VIC «Lora», u kojem je navedeno da je, 1. rujna 1992. godine, u 11 sati, odveden zatvorenik, Đorđe Katić, od strane krim. službe, po naređenju gospodina Topića, rekao: „Ja ne znam o kojem se gospodinu Topiću radi“ i izrijekom negirao da je on naredio otpuštanje Đorđa Katića, ne zna za tu osobu, da ga je otpustio, možda, neki drugi Topić.

Na pitanje braniteljice opt. Bungura svjedok je potvrdio je da su se vodile knjige dežurstava, za svaku službu, od portirnice do ostalih službi. Sam je, uz knjige priključivao i zabilješke, moguće da se to nalazi u arhivi u Dračevcu.

Što se tiče ovlaštenja je izjavio da su svi vojni policajci, uz odobrenje zapovjednika, mogli zadržati ili otpustiti zatvorenike. Stražarska služba nije imala takvo ovlaštenje.

Saslušanje svjedoka Mihaela Budimira

Svjedok Budimir je časnik Hrvatske vojske. Rekao je, da je već svjedočio o istim okolnostima, pa je zamolio da Sud pročita njegove ranije iskaze.

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz iz istrage i s glavne rasprave svjedoka Budimira

U istrazi, svjedok je rekao, *da je, do 30. kolovoza 1992. godine, bio zapovjednik Vojne policije u Zadru, nakon čega je postao zapovjednik 72. bojne Vojne policije u «Lori», u Splitu. Prije njega je na funkciji zapovjednika 72. bojne bio Zdravko Galić. Po njegovim riječima, kad je došao u «Loru» upoznao je optuženog Duića koji je bio zapovjednik zatvora. Rekao je, da su, s današnje distance, uvjeti u "Lori" bili veoma dobri, iako su neki "Loru" predstavljali kao novi Auschwitz.*

Na prethodnom suđenju, svjedok je, u odnosu na iskaz iz istrage, dodao, *da su se u «Lori», među zatvorenicima, nalazili pripadnici Službe državne bezbednosti, kontraobavještajnih službi i ratni zarobljenici. Po njegovim riječima, on je redovno pisao izvješća, a postojale su i knjige dežurstava i događanja. Naglasio je, da su zarobljenici imali „sva građanska prava u skladu sa konvencijama“ i da „nije bilo prinudnog rada, već su mnogi zarobljenici dobrovoljno radili.“ Predstavnici MKCK su stalno bili prisutni, bili su vrlo zadovoljni. U «Lori» nije bilo neregistriranih zarobljenika i civila, dovodene su osobe koje su radile na ugrožavanju sigurnosti Republike Hrvatske.*

Na pitanje zamjenika ŽDO-a Split svjedok je rekao, da je bilo puno slučajeva da su osobe pritvarane po nalogu vojnog istražnog suca, i dodao da se u medijima špekulira o tome koje su osobe bile pritvorene u «Lori», a radi se isključivo o osobama za koje je postojao nalog da se pritvore.

Na pitanje branioca optuženog Vrkića, svjedok je rekao da su, i tužilac i sudac koji su radili na predmetu smrti pritvorenih Kneževića i Bulovića, zaključili da stražari nisu prekoračili svoja ovlasti.

Na pitanja braniteljice optuženog Bungura, svjedok je rekao da je, povodom pisanja nekih medija da je stanje u «Lori» bilo slično Auschwitzu, podigao desetak krivičnih prijava protiv raznih osoba, prije svega novinara, koji su svašta pisali o njemu. Slučaj «Lora» i «slučaj Šibenik» su, po njegovom mišljenju, nastali zbog političkih obračuna i pritiska određene grupe ljudi da se smjeni tadašnji ministar obrane Gojko Šušak.

Prema svjedokovim spoznajama su zatočenici–oštećenici, Knežević, Bulović, Katalina i Katić, bili pripadnici tajnih službi. Protiv njih je tada podignuta optužnica zbog određenog kaznenog djela protiv Republike Hrvatske. Ova saznanja je dobio od službe sigurnosti i, dodao je, da je jedan od zarobljenika, Novaković, sve priznao u policiji. Sigurnosno-informativna služba (SIS) je obrađivala bivše pripadnike Kontraobavještajne službe (KOS), i JNA koje je Vojna policija privodila po nalogu suda. «Takve osobe tretirali smo kao teroriste.»

Saslušanje svjedoka Borisa Roščića

Svjedok nema spoznaja o tome što se dešavalo u VIC «Lora» tijekom 1992. godine. U to vrijeme je radio u kriminalističkoj službi kao kriminalistički tehničar, odlazio na uviđaje sa sucem ili vojnim tužiocem.

Na pitanje zamjenika ŽDO-a je potvrdio da je vidio pritvorenike iz "Lore", ali da na njima nije primijetio bilo kakve ozljede.

Saslušanje svjedoka Luke Oršulića

Svjedok nema bilo što novo reći od onoga što stoji u zapisniku koji Sudsko vijeće posjeduje.

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz iz istrage, i s glavne rasprave, svjedoka Oršulića

U istrazi, i na glavnoj raspravi, svjedok Oršulić je rekao, *da poznaje sve optužene, jer je, u lipnju 1992. godine, postao vojni policajac 72. bojne Vojne policije u Splitu. Radio je u krim. službi na općim poslovima dvadesetak dana, nakon toga je otišao na južno ratište. Sjeća se noći kada je, zajedno s istražnim sucem, otišao u «Loru» zbog pokušaja bijega nekih zatočenika. Odveo ih je jedan vojni policajac. Tamo se zadržao između pola i jednoga sata a vratio zajedno s istražnim sudcem. U krugu zatvora nisu zatekli tijela tih zatočenika, niti tragove krvi, a bilo je puno vojnih policajaca.*

29. rujna 2005. godine – saslušanje svjedoka optužbe

Nedolazak svjedoka na glavnu raspravu

Na glavnu raspravu nisu došli pozvani svjedoci: Zvonimir Cigić, Emir Šantić, Boris Radošević i Marko Ivčević. Za svjedoke Zvonimira Cigića i Borisa Radoševića pozivi su vraćeni, dok svjedok Emir Šantić nije mogao doći zbog bolesti. On je o tome obavijestio Sud i napomenuo, da ostaje pri svom ranijem iskazu. Svjedok, Marko Ivčević, je vratio poziv Sudu s kraćim pismom na poledini, u kojem je napisao da sebe i svoju obitelj ne želi ponovo izlagati prijetnjama smrću, kao za vrijeme prethodnog suđenja. Naglasio je, da je Predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Ivica Crnić, predložio da se on, kao značajan svjedok, uključi u program zaštite svjedoka, ali da Državni odvjetnik Mladen Bajić nije učinio ništa.

Odluka Sudskog vijeća da se pročitaju iskazi iz istrage, i s glavne rasprave, svjedoka Emira Šantića, Borisa Radoševića i Marka Ivčevića.

Svjedok Emir Šantić je, u ranijim iskazima, rekao, *da je 1992. godine postao vojni policajac u 72. bojni vojne policije, obavljao je poslove čuvara u «Lori». Zapovjednik «Lore» je tada bio Tadija Bokanović. Vidio je zatočenike u ćelijama, ali «nije primijetio ništa vrijedno spomena». Nije bilo zatočenih žena ni djece, a svi su imali civilnu odjeću. O zatočenima Kneževiću, Katiću i Buloviću ne zna ništa, a nitko od optuženih nije radio s njim u krugu zatvora.*

Svjedok Boris Radošević je, pred vojnim istražnim sudcem, 1993. godine izjavio, *da je kao vojni policajac bio u funkciji stražara u «Lori» u vrijeme kad je među zatočenima bio Đorđe Katić, ali ga se ne sjeća. Kao stražar je radio pet mjeseci, za to vrijeme na pritvorenicima nije bilo nikakvih ozljeda. Pripadnici SIS-a su vodili zatočenike na informativne razgovore u odvojene prostorije u zatvoru. Nikad nije čuo da se bilo što ružno desilo u prostorijama zatvora.*

Svjedok Marko Ivčević je u istrazi rekao, *da od optuženih poznaje Miljenka Bajića i Josipa Bikića, koje je viđao u kompleksu «Lore», pošto je on razvozio stražare. Jednom je, krajem srpnja 1992. godine, ušao u unutrašnjost VIC «Lora», po odobrenju jednog policajca u civilu. Među zatočenima je, jednoj od ćelija, prepoznao Lazu Ostojića. Bio je omotane glave, krvav. Ispred zatvora je vidio grupu od 15 do 20 zatočenika koji su radili, jedan je imao krvava leđa.*

Na prethodnom suđenju svjedok Ivčević nije želio svjedočiti navodeći *da ostaje pri iskazu koji je dao pred istražnim sucem. Jedina izmjena je u tome što od optuženih ne poznaje Miljenka Bajića, kao što je rekao na prethodnom suđenju, već Davora Banića. Više ništa ne smije reći jer mu*

prijete. Početkom 1993. godine je, o onome što je vidio u «Lori», izvjestio admirala Leticu koji mu je rekao: „Što ćeš, takva su vremena.“ Rečeno mu je da može uzeti bilo koju poziciju u službi, ukoliko ne govori o tome što je vidio. Također, u ovom iskazu ispravlja navod iz istrage da ga je u VIC «Lora» uveo policajac u civilu, bio je to uniformirani vojni policajac. Osoba koju je vidio u jednoj od ćelija, s omotanom glavom, je vjerojatno bio Lazo Ostojić, to mu je rekla i osoba koja je tada bila s njim ispred te ćelije.

Prigovori obrane

Branioци optuženih su prigovorili iskazu svjedoka Ivčevića "zbog proturječnosti i suprotnosti sa materijalnim dokazima." Braniteljica optuženog Bungura je istakla da je "iskaz svjedoka Ivčevića smiješan i tragičan, da se radi o osobi koja je opterećena vlastitim problemima, a koja tereti i njenog branjenika i druge". Nije medicinski stručnjak, a neće upotrijebiti izraz koji bi ulično upotrijebila za ovog svjedoka.

30. rujna 2005. godine – saslušanje svjedoka optužbe

Saslušanje svjedoka dr. Jakova Ivanovića

Sudski vještak. dr. Ivanović, je pregledao oštećenog Đorđa Katića i o tome je, 7. rujna 1992. godine. sačinio nalaz i mišljenje.

Dr. Ivanović je 28. kolovoza 1992. godine pri pregledu Đorđa Katića našao 14 povreda na raznim dijelovima tijela. Katić je zadobio više povreda tupim i tvrdim predmetima koje, bez obzira što su pojedinačno lake, zajedno izazivaju tešku povredu fizičkog zdravlja. O djelovanju povreda koje su izazvane strujom dr. Ivanović još uvijek ne može izvesti zaključak, dok je za utvrđivanje Katićevog psihičkog zdravlja potrebno angažirati psihijatra.

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz svjedoka dr. Jakova Ivanovića iz istrage.

Dr. Ivanović je u istrazi rekao, da je tijekom 1992. godine bio patolog i mrtvozornik. Tadašnji vojni istražni sudac, Boško Juričić, mu je naložio da izvrši obdukciju tijela preminulog Gojka Bulovića i da pregleda Nenada Kneževića koji se nalazio na odjeljenju intenzivne njege. Nakon što je pregledao Kneževića, izvjestio je vojnog istražnog suca da "ne postoji šansa da preživi". Knežević je nakon dva, do tri, dana preminuo, a obdukciju je izvršio dr. Šimun Anđelinović. Osim ova dva slučaja, svjedok nije pregledao nijedno tijelo koje se dovodilo u vezu s «Lorom». Tijekom 1992. godine je vođena evidencija o svim tijelima na odjeljenju za patologiju, ta bi se evidencija trebala tamo nalaziti.

Saslušanje svjedokinje dr. Marije Definis Gojanović

Svjedokinja je obducent na odjelu patologije. Na odjelu postoji knjiga, obdukcijski protokol. Postoje i knjige koje vode pomoćnici obducentata i medicinske sestre, a koje se sačinjavaju kod prijema tijela koje treba pregledati i obducirati. Navela je, da se nakon obdukcije i pregleda sačinjavaju obdukcijski zapisnici i zapisnici o vanjskom pregledu tijela.

Na pitanje tužitelja, svjedokinja je rekla da je, tijekom 1992. godine, bilo slučajeva da su obdukcije vršene nad neidentificiranim osobama i, dodala, da su takve obdukcije vršene bez

naloga i po vlastitoj savjesti. Po pravilu se, za neidentificirane osobe, vršio samo vanjski pregled i, da se za njih nitko nije posebno interesirao.

Na pitanje Predsjednice Vijeća, rekla je, da joj je poznato, da među knjigama koje se vode na odjelu za patologiju više nema obdukcijskog protokola i knjige prijema tijela iz 1992. godine, iako je propisano da se bolnička arhiva mora čuvati.

Prijedlozi Optužbe

Tužitelj je predložio saslušanje svjedoka, četiri osobe koje su nastanjene u BiH. Rekao je da tužilaštvo ima izjave još četiri osobe koje su, u inkriminiranom periodu, bile zarobljene u VIC «Lora» i koje imaju određene spoznaje o predmetu ove optužnice, te je predložio da i one budu saslušane u svojstvu svjedoka. Izjave ovih osoba su uzete u formi zapisnika, na osnovu Protokola o suradnji u borbi protiv oblika teškog kriminala, koje je Državno odvjetništvo Republike Hrvatske zaključilo s Republičkim, odnosno Državnim, tužilaštvima Srbije i BiH. Za sve osobe koje je predložio kao svjedoke je dostavio adrese prebivališta.

Prijedlozi Odbrane

Branilac optuženog Vrkića se protivio prijedlogu tužitelja jer da predloženi svjedoci ne mogu reći ništa o stradanju Bulovića i Kneževića, time bi se samo odugovlačio postupak a njegove se branjenik nalazi u pritvoru.

Braniteljica optuženog Bungura se protivila saslušanju predloženih svjedoka iz više razloga: 1) nisu navedene okolnosti o kojima bi trebali biti saslušani navedeni svjedoci, 2) radi se o pripadnicima četničkih neprijateljskih formacija koji su sudjelovali u napadima na Hrvatsku, pa se njihovi iskazi ne mogu uzeti kao vjerodostojan dokaz, 3) te osobe su saslušane mimo ovog postupka i ZKP-a, tako da njihovi iskazi ne mogu biti korišteni u postupku, niti se te osobe mogu pozivati pred Sud.

Odvjetnica je potom navela, da su na internetu, posebno na web stranici organizacije «Veritas» objavljene fotografije svih optuženih, sudaca iz prethodnog Vijeća, branilaca, kao i podaci iz predmeta. Iz tog razloga smatra da su predloženi svjedoci obaviješteni o svakom detalju spisa.

Sudsko vijeće je donijelo rješenje da će o dokaznim prijedlozima tužitelja odlučiti nakon ispitivanja svjedoka iz BiH i SCG koji su već pozvani.

Zapažanja promatračice

Dosadašnji tijekom ponovljenog suđenja nije pokazao bitan napredak u pogledu utvrđivanja činjenica o događajima u «Lori» tijekom 1992. godine. Saslušani svjedoci nisu bili spremni iznijeti neke nove detalje, već su se, naprotiv, svi pozivali na iskaze koje su dali na prethodnom suđenju i u istrazi. S druge strane, neki od svjedoka su, umjesto činjenica o predmetu suđenja, iznosili svoja mišljenja i zaključke o tome kako je došlo, i je li, do postupka trebalo doći.

Jedan važan svjedok, Marko Ivčević, je kao glavni razlog svog nedolaska naveo strah i prijetnje. Ukoliko dolazak svjedoka iz Srbije i BiH ne preokrene tijekom postupka u smjeru utvrđivanja činjeničnog stanja, utisak je da će se ponovljeno suđenje završiti kao i prethodno, donošenjem oslobađajuće presude, uslijed nedostatka dokaza.

Predsjednica Vijeća u nekoliko navrata nije reagirala kada je braniteljica optuženog Bungura, odvjetnica Luetić, koristila sudnicu za iznošenje vlastitih političkih stavova i uvredljivih ocjena o saslušanim i predloženim svjedocima, što može negativno utjecati na stav javnog mnijenja o značaju suđenja, kao i na stav svjedoka o tome hoće li doći i iznijeti ono što o događajima u «Lori» znaju.

24. listopada 2005. godine - saslušanje svjedoka iz Srbije i Crne Gore

Saslušanje svjedoka Vojkana Živkovića

Svjedok je u VIC «Lori» bio kao vojni zarobljenik, pripadnik JNA, iz Niša. Po zarobljavanju u blizini Šibenika je prebačen u vojni zatvor „Kuline“ kod Šibenika, a potom najprije u Dračevac“, pa u VIC „Lora“. U „Lori“ je bio od 2. do 10. ožujka 1992. godine.

Za njega je «Lora» bila "sedam dana pakla", jer su ga tukli, maltretirali, bušili uši pa bi na te uši potom spajali struju -induktorski telefon od 115 V, sjekli prste. Stavili bi mu ruku na stol, jedan ga je držao, a drugi zasijecao prst do kosti, prestao bi uz prijetnju da će mu sutra prst odsjeći. Od toga ima ožiljak na kažiprstu. Ljudi s maskama na licu su ih vodili na strijeljanje, obično u dio zatvorskog dvorišta. Jednom prilikom su ga odveli negdje izvan zatvora, kod nekih jama. Maltretirala ga je i ženska osoba u maskirnoj uniformi. Vodili su ga i kućama nekih od stražara, gdje ga je bezbol palicom, u jednom podrumu, po glavi tuklo četverogodišnje dijete.

Sjeća se upravitelja zatvora, optuženog Duića, čuo je za optuženog Tončija, a najbolje se sjeća onoga koji ga je najviše tukao, zvali su ga „Bokser“, mogao bi ga prepoznati po ožiljku koji se ne može sakriti. Pokazao je na opt. Banića rekavši da je on „Bokser“, da ih je tukao svakodnevno. Sve se odvijalo u zadnjem dijelu zatvora, u „bloku C“, gdje je bio sve vrijeme boravka u «Lori».

U „bloku C“ su bili mahom civili koji nisu bili evidentirani od MKCK-a.

Svjedok je nakon izlaska iz "Lore" bio u bolnici u Zagrebu, smršavio je 50-tak kilograma, imao 7 slomljenih rebara, oko 20 fraktura po glavi i povredu lijevoga oka.

Na pitanje odgovara da je bio osuđen u Hrvatskoj, u Zagrebu, ne zna na kojem sudu, dobio je jedinstvenu kaznu od 22 godine, za više djela, ne može reći kojih. Na slobodu je izašao zamjenom zatvorenika, dogovorom dviju država, na razmjenu je odveden iz Kerestinca.

Iskazuje da je suđenje na kojem je osuđen trajalo 45 minuta, uskraćeno mu je pravo da se brani, odnosno, imao je branitelja po službenoj dužnosti s kojim nije ni kontaktirao niti ga je vidio - osim na suđenju, gdje je svjedok bio samo 5 minuta.

Uz dozvolu Predsjednice Vijeća svjedok je, nakon dužeg promatranja, prepoznao opt. Vrkića.

Prigovori obrane

Branitelji prigovaraju: da svjedok iskazuje o postupanju prema vojnim licima i ratnim zarobljenicima a ne civilima; načinu ispitivanja svjedoka na jeziku koji nije u upotrebi u RH (srpski); da svjedok, prema ispravama iz spisa, nikada nije bio u VIC «Lora».

Tužitelj se protivi prigovorima jer je svjedok pozvan da svjedoči o okolnostima događaja u VIC-u «Lora», u inkriminiranom razdoblju, bez obzira radi li se o postupanju prema civilnim osobama ili ratnim zarobljenicima.

Vijeće donosi Rješenje kojim se odbijaju svi prijedlozi branitelja kao neosnovani.

Saslušanje svjedoka Velibora Tomovića

Svjedok je u Gabeli radio kao podoficir JNA. 14. 04. 1992. godine predali su se HVO-u, nakon pregovora koje je, u njihovo ime, vodio kapetan Gidić. Iz Gabele su prebačeni u mjesto Duboka, a odatle u Split. Po dolasku su odmah odvojeni vojnici od oficira, dali su neke kratke izvještaje o tome tko su i odakle. Kad je rekao da je Srbin sa Kosova, odmah je dobio par udaraca s obrazloženjem da Srbi tamo maltretiraju Albance, a sada su došli maltretirati i Hrvate.

Smjestili su ih u dvije ćelije i već tu noć počelo je zastrašivanje, ulaženje u ćelije s maskama na glavama. Tek nakon par dana doneseni su im pokrivači i madraci. S njim su u ćeliji bili pokojni pilot Milan Mičić i Dragan Arsovski iz Makedonije. Sjeća se osobe s nadimkom Giljo koji je dolazio prati auto. On ga je par puta udario i gazio nogama. Polijevali su ih šmrkovima, hladnom vodom. Dolazili su i civili pa su ih zlostavljali i tukli. Njega su tjerovali da drži jutarnje vježbe s ljudima polomljenih udova i rebara. Tjerovali su ih da pjevaju nacionalističke pjesme i da pozdravljaju fašističkim pozdravom. U "bloku C" je bilo ljudi iz Trebinja koji su još više zlostavljani.

Sjeća se jednog civila iz Splita koga su vodili optuženi Botić i Gudić u "blok C" koji je pokušao bježati. Tada su svi zatvorenici otjerani u ćelije, nakon čega se čula pucnjava. Kasnije je čuo da je taj civil umro.

Svjedok je u sudnici prepoznao i imenovao optuženog Botića i optuženog Gudića.

25. listopada 2005. godine - saslušanje svjedoka iz Srbije i Crne Gore

Saslušanje svjedoka Milančeta Tošića

Svjedok je služio vojni rok u Gabeli, gdje su osiguravali magazin koji su kasnije predali Hrvatskom vijeću obrane (HVO). Zarobljen je 12. 04. 1992. godine i, zajedno s još 15 vojnika i tri oficira, kapetanom Gidić Dušanom, zastavnikom Dževadom Mekićem i Veliborom Tomovićem, prebačen u Ploče, a zatim u «Loru».

U zatvoru su ga tukli, spajali na struju, tjerovali da nosi čovjeka dvostruko težeg od sebe i trči, kupali šmrkom, tjerovali da pjeva nacionalističke pjesme i pozdravlja: "Za dom spremni". Osim Gilje, zna braću Perišić, Zorana Doždora. Sjeća se Ante i Anđelka Botića, bili su stražari i trenirali su ih da trče i pjevaju. Optuženi Gudić tjerao ga je da drži žice od induktorskog telefona i da broji. Što je brže brojao Gudić je brže okretao ručicu, čime bi se pojačavala struja sve dok se svjedok ne bi onesvijestio.

Optuženi Botića mu je prijetio da će mu na tijelu gasiti cigarete.

Svjedok je u sudnici prepoznao i pokazao optužene: Gudića, Botića, Vrkića i Banića.

Čuo je da je civil iz Splita pokušao bježati i da je ranjen. Zna da su tog civila tukli u WC-u, ali ne zna što je kasnije bilo s njim. Pričali su da je u nekoj "Kevinoj jami". Zna da su nekog Savića tjerovali u pseću kućicu i da je i on nestao, kao i jedan dečko za koga se pričalo da je bio u «Belim orlovima». O tome su pričali ljudi iz "bloka C", zatvorenici, ali i stražari.

Saslušanje svjedoka Nenada Filipovića

Svjedok je u «Lori» proveo 24 sata, a to je bilo posljednje zatočenje pred razmjenu.

Rekao je, da je u "Lori" bilo maltretiranja i šikaniranja, ali to su prolazili i u drugim zatvorima, pa su to nekako smatrali «normalnim». Bio je u ćeliji, gdje su bila njih trojica koji su zajedno dovedeni. Ribali su WC u kojem je bilo tragova krvi na podu, te im je rečeno da je to krv nekih Crnogoraca i da će proći kao i Crnogorci, ako ostanu duže u «Lori». Morali su pozdravljati: "Za dom spremni". Druge zarobljenike nije vidio.

Nikoga od optuženih ne poznaje, jedino misli da bi prepoznao osobu koja mu se predstavila kao «Bokser», a koji ga je "zvjerski tukao 3 sata." U sudnici, kao na Boksera, pokazuje na optuženog Davora Banića.

26. listopada 2005. godine - saslušanje svjedoka iz Srbije i Crne Gore

Saslušanje svjedoka Dragomira Miljkovića

Svjedok je, kao civil, zatočen u "Lori" u kolovozu 1992. godine. Pomagao je u restoranu "Stefanel", kada su, 19. 08. 1992. godine došli nepoznati ljudi, sa Sevićem, koji je bio pripadnik 141. brigade i odveli ga u «Loru». Rekli su mu da radi na crno, da stanuje u stanu HV-a i da mora iseliti za 24 sata. Došli su i drugi policajci, provocirali ga - jedan mu je mahao oko glave pištoljem a drugi ga je udario nekom antenom. Nakon što se branio da nema pravo odlučivati o stanu, jer nije samo njegov, morao je stajati s rukama uza zid i batinama je prisiljen da potpiše izjavu da će iseliti za 24 sata.

Poslije toga su ga odveli u njegov stan - jedan policajac 72. bojne (bio je albanske narodnosti), te Sević i Jadrijević. Pretresli su sve, uzeli su harmoniku, 8-milimetarsku kameru, razbili su mu naočale i natjerali ga da potpiše nekoliko praznih papira. Zamijenili su bravu na stanu i rekli da će dolaziti dok se ne iseli. Pristali su, nakon što je molio, da mu daju 48 sati vremena i zaprijetili mu da nikome ne smije o tome pričati. Sutradan je otišao kod Predsjednika Vojnog suda i glavnog tužioca koji su mu savjetovali da kod nekoga prenoći.

Kad je prošlo 48 sati, rekao je Seviću, Jadrijeviću i Čoviću, da se obratio Predsjedniku Vojnog suda a ovi su ga odmah odveli u "Loru", gdje je bio zatočen 5 dana, nakon čega je odveden na Vojni sud.

Dok je bio zatočen u "Lori", maltretiran je fizički i psihički. Izvjesni Ante Dolić ga je udario šakom po licu, pendrekom po prstima, po donjem dijelu stopala, sipao mu vodu na glavu i tjerao ga da je liže s poda, nakon čega je udaran sa svih strana čizmama. Maltretirali su ga i Šimić, Sule - koji ga je udario antenom, šutirao ga je iz zaleta i okreta, zatim bi ga neki čovjek, za koga misli da je iz Hercegovine, uhvatio za ramena i udario u rebra. Udarali su ga od pozadi đonom čizama, gurali mu pištolj u usta kako bi priznao da je ručna bomba koju su, navodno, pronašli u njegovom stanu, njegova. Spajali su ga na struju, udarali bejzbol palicom.

Poznato mu je da nije bio evidentiran u «Lori». Stavljene mu je natpis RZ, kao «ratni zarobljenik», a on se bunio da nije ratni zarobljenik.

Saslušanje svjedoka Gorana Pantića

Svjedok je bio pilot JNA. U «Loru» je doveden iz Metkovića, zajedno s kolegom, pilotom Nikolom Đerfijem koji je bio povrijeđen. Prve noći u ćeliji nije ih nitko dirao, a sutra su prebačeni u „blok C“, u ćeliju bez kreveta u kojoj je bilo krvavih tragova. Nikola se žalio na kičmu, pa su pozvali stražare koji su ga odveli u bolnicu i odmah vratili. Počela su prebijanja i tortura se nastavila iz dana u dan.

Mučenje ratnih zarobljenika u "Lori"

Nakon što je isprebijan, 01. 05. 1992. godine odveli su ga u Klinički bolnički centar Firule, gdje je proveo 19 dana. U „Lori“ je bio mučen strujom, tučen policijskim i bejzbol palicama. Zatvorenike su tjerali da trče goli u zatvorskom krugu i da stoje uza zid, dok se oko njih pucalo. U „bloku C“ je bilo još gore. Bilo je vezivanja uz radiator, vrijeđanja i psihičkog šikaniranja. Najgore je bilo kada bi ih prebili stražari, pa bi nakon toga došli i nastavili ih mučiti neki civili.

U početku nije znao imena stražara, a kasnije ih je saznao jer su imena dežurnih po smjenama bila napisana na zidu. Tako se sjeća optuženih: Tome Duića, Tonča Vrkića, Gudića, Botića, Bungura kao i Davora i Damira Perišića, Tonča Rogošića, Joška Pribudića te Zorana, ili Zlatka, Sulejmanovića.

Za optuženog Duića kaže, da je bio "opasan", da je sudjelovao u najvećem dijelu mučenja. Za optuženog Vrkića je rekao, da je bio u ulozi zamjenika te da je i sam sudjelovao u prebijanjima i maltretiranjima. Za optuženog Emilia Bungura kaže, da se isticao po grubostima i da je njega osobno tukao i gazio mu nogama prste. Za optuženog Antu Gudića je rekao, da je nekad čak bio gori i žešći od Tome Duića, a za opt. Botića da je uvijek bio u ekipi s Bungurom i Gudićem.

Stradavanje Nenada Kneževića

Pokojni Knežević je jedno vrijeme bio s njim u ćeliji u bloku «C». Knežević mu je pričao da ima kćerku koja igra košarku i da se čudi zašto su ga doveli kada on već 20 godina živi u Splitu. O njegovom stradavanju zna da su se, jednom prilikom, kada su svi zarobljenici bili u krugu, začuli pucnji. Svi su poskakali od straha a stražari su ih otjerali u ćelije. Zatvorenik Žarković Slavko koji je pratio što se događalo, pričao mu je da je Knežević pokušao bježati, nakon čega su se čuli pucnji, i to više njih, 5 ili 6. Tamo je ležao na podu i Bulović komu su naredili da leži na podu dok odvedu Kneževića. Kasnije, kad su odvedeni u ćelije i kad je pucnjava prestala, Knežević je donesen i ostavljen u zatvorskom krugu, dok je Bulović još uvijek ležao, glavom prema zemlji. Čuli su se tupi udarci i glas optuženog Emilia Bungura koji je vikao: "Baš si u mojoj smjeni našao bježati". Provirio je kroz prozor na ćeliji i vidio da tuku Kneževića po cijelom tijelu nogama, i to optuženi: Bungur, Gudić i Botić. Gledao je vrlo kratko. Poslije toga čuli su se jauci.

Pokojnog Bulovića je zadnji put ga je vidio ležati glavom prema zemlji, ne za jesu li i njega tukli.

Svjedok u sudnici prepoznaje optužene: Gudića, Botića i Vrkića.

27. listopada 2005. godine - saslušanje svjedoka iz Srbije i Crne Gore

Saslušanje svjedoka Darka Milijanovića

Svjedok je u kritično vrijeme bio vojnik u Gabeli. Zarobljen je 12. 04. 1992., zajedno s još 15 vojnika i tri oficira i sproveden u «Loru». Zna za „blok C“, tamo je nosio hranu za zatvorenike.

Od zatvorenika koji su bili smješteni u bloku «C» zna za mladića iz Kragujevca koga su zvali "Beli orao", i koji je imao rane na butinama.

Svjedoka su maltretirali na razne načine, mučili ga strujom, tukli bejzbol palicama, polijevali šmrkom hladne vode, tjerali da trči po krugu, a to su činili optuženi Anđelko Botić i optuženi Ante Gudić. Dolazio je i neki Giljo. Iz grada su dolazili i drugi koji su ih tukli.

Za smrtne slučajeve u "Lori" je čuo od drugih zatvorenika. Čuo je, da je dečko iz Kragujevca preminuo od rana po kojima su ga stalno iznova tukli. Za slučaj pokušaja bijega nije čuo.

Svjedok je u sudnici prepoznao optužene: Gudića, Botića, Vrkića, i Banića.

Saslušanje svjedoka Miroslava Petrovića

Svjedok je u "Lori" zatvoren 20. 06. 1992. godine. Njega, i još sedmoricu zarobljenika, su primila dva stražara i odmah ih postrojili uza zid. Morali su dići ruke, udarali su ih po kičmi, rebrima. Prikopčali su ih na induktorski „telefon“. Sve je to trajalo oko 2 sata, a zatim su ih prebacili u ćelije bez kreveta, samo goli beton. Tek nakon nekoliko dana dali su im dva pokrivača.

U 50 dana boravka u „Lori“, tukli su ga od 3-14 puta dnevno. Pomoć je tražio u dva navrata. Svakih pola sata su ih polijevali vodom, od brade nadolje, prije čega su morali popiti čašu slane vode. Za boravka u „Lori“ je smršavio 21 kilogram. Hranu nije dobivao redovno, osim 5 dana koje je proveo u „bloku B“. U „bloku C“ su donosili svu hranu pomiješanu u jednoj posudi.

Od civila je s njim sve vrijeme bio zatvoren Miloš Vuković, umirovljenik iz Livna. S njim je išao i na razmjenu, a bio je maltretiran kao i ostali. Za druge civile ne zna.

Od maltretiranja u "Lori" su mu probijeni bubnjići, bio je crn od udaraca a noge su mu bile natečene. Trajno ima posljedice, potpunu neosjetljivost lijeve strane lica, ruke i noge.

Iz „bloka C“ se sjeća Okuka Veljka iz Nevesinja, Pribišić Laze iz Mostara, nekog Vladimira koji je bio profesor zemljopisa iz Gacka. Grupa iz Trebinja je bila u posebnoj ćeliji, kao i Goran Pantić, koji je bio pilot i za koga ne zna točno s kime je bio u ćeliji.

Svjedok je u sudnici prepoznao optužene: Botića, Banića i Gudića. Za optuženog Banića rekao je, da je on osoba koja ga je jednom tako udarila da je pao u nesvijest.

Zapažanja promatračice

Zabilježena je nedisciplina branilaca kod postavljanja pitanja svjedocima, kod davanja pojedinih primjedbi. Ne čekaju da im se da riječ, nego svi odjednom reagiraju na izjave svjedoka, tužioca ili punomoćnika oštećenog.

7. studenoga 2005. godine - saslušanje svjedoka optužbe

Nedolazak svjedoka na glavnu raspravu

Na glavnu raspravu pozvani su svjedoci: Papura Dušan, Šušak Mirko, Borović Branko i Galić Duško. Pozivu se odazvao samo svjedok Borović Branko. Svjedok Papura Dušan, prema dostavnici, često boravi u SAD, te je i sad tamo a ostati će još 3-4 mjeseca. Svjedok Šušak Mirko

je svoj izostanak pravdao teškim zdravstvenim stanjem i psihičkim problemima, 1998. godine je imao moždani udar, osjeća stalni strah, depresiju i da nije u stanju podnijeti suđenje. Svjedok Galić Duško poziv nije primio a na dostavnici je iskazano da se odselio u Srbiju.

Saslušanje svjedoka Branka Borovića

Svjedok je rekao, da su 13. 6. 1992. godine po njega u kuću došla dva vojna policajca i rekli mu da mora s njima na informativni razgovor.

Oko 7 sati ujutro stigao je u "Lori", a poslije nekog vremena odveli su ga na ispitivanje u prostoriju na katu. Pitali su ga, da li poznaje neke ljude sa spiska koji su mu pokazali. Istoga dana poslijepodne je ponovo izveden iz ćelije, da bi mu dali ručak. Jedan vojni policajac mu je, tom prilikom, dao dvije kutije cigareta i sendvič. 18. 6. je kombijem prebačen u zatvor Bilice, gdje je bio sve do 9. 10. 1992. godine.

Tvrđi da nije bio maltretiran u "Lori".

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz iz istrage, i s glavne rasprave, svjedoka Parpure

U istrazi 8. studenoga 2000. godine i na glavnoj raspravi, 14. listopada 2002. godine, svjedok je izjavio *da je priveden 13. lipnja 1992. godine s radnog mjesta u Vojnoj bolnici, gdje je te noći bio dežuran. Kasnije mu je supruga pričala, da su ga najprije tražili u stanu.. Ne poznaje pokojne Bulovića i Kneževića, a za Kneževića misli da je to bila osoba koju je vidio u «Lori» kako stoji kraj jednog čuvara. Obojica su bili krupni, sportske građe, čuvar nije imao nikakve istaknutije karakteristike lica, nosio je šarenu vojnu uniformu. Za Buloviće misli da su to dva čovjeka koji su k njemu u ćeliju dovedeni 14.6. Zaključuje da su to bili Bulović jer se vidjelo da su braća, vrlo su nalikovali, misli da su bili blizanci.*

U «Lori» je proveo svega jednu noć. Tijekom noći su ga probudili krici i jauci, ali ne može reći odakle su dolazili, pretpostavlja da su dolazili izvana.

8. studenoga 2005. godine - saslušanje svjedoka

Nedolazak svjedoka na glavnu raspravu

Na glavnu raspravu pozvani su svjedoci: Milorad Pajić, Mirko Ćorić i Tanja Bjelograjdić. Pozivu se odazvao jedino svjedok Mirko Ćorić. Miloradu Pajiću poziv nije uručen, ali je obaviješten o glavnoj raspravi, dok je svjedokinja Tanja Bjelograjdić poslala brzojav u kome svoj izostanak pravda zdravstvenim razlozima.

Saslušanje svjedoka Mirka Ćorića

Svjedok je rekao, da ostaje kod onoga što je rekao u prethodnom postupku

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz iz istrage, i s glavne rasprave, svjedoka Ćorića

Svjedok Ćorić je u istrazi, 28. studenoga 2001. godine, i na glavnoj raspravi 16. srpnja 2002. rekao, da je *dobrovoljno pristupio Hrvatskoj vojsci, da poznaje sve optužene, da o pritvaranju i ispitivanju civila, niti o dešavanjima u "Lori" koja su predmet ovog suđenja, ništa ne zna.*

Zapovjednik u «Lori» je bio optuženi Duić koji je u «Loru» došao nakon Vukovara, gdje je bio heroj Mitnice.

9. studenoga 2005. godine - saslušanje svjedoka optužbe

Nedolazak svjedoka na glavnu raspravu

Glavna rasprava je odložena zbog nedolaska svjedoka Zvonimira Cigića i Tvrtka Pašalića

10. studenoga 2005. godine - saslušanje svjedoka optužbe

Saslušanje oštećenog Milosava Kataline

Oštećeni Katalina predložio je, da Predsjednica Vijeća pročita njegove ranije iskaze.

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz svjedoka Kataline iz istrage i s glavne rasprave

U svojoj izjavi iz istrage, 9. 10. 2001., svjedok je rekao da nije *sposoban svjedočiti, zbog neugodnosti koja mu se upravo desila u sudu. Dok je ispred sudnice čekao da ga prozovu radi svjedočenja, prišla mu je jedna osoba, za koju je mislio da je istražni sudac, i rekla mu da pođe za njom. Odmah potom, opkolilo ga je 10 –ak osoba koji su ga gurali i prijetili mu, da će biti za "glavu kraći" ako svjedoči.*

U svojoj izjavi iz istrage, 29. 10. 2001., svjedok Katalina je rekao, da je *prije rata radio u JNA kao mehaničar, 1985. godine je penzioniran,, stan koji ima u Splitu dobio je od vojske.*

19.8.1992., kada se vraćao kući iz trgovine, u ulazu zgrade, prišli su mu nepoznati ljudi i rekli da mora s njima poći na razgovor. Odveli su ga u "Loru". Tada je bilo oko 12 sati.

U «Lori» je uveden u zgradu koja se nalazi oko 200-300 metara od ulaza. Ušao je prostoriju koja se nalazi s lijeve strane. U toj prostoriji sjedio je čovjek, star oko 40 godina, i još jedan muškarac i žena. Oni su bili u civilu. Sjeo je za stol a oni su mu naredili da noge što više podvuče pod stol, kako bi grudima nalegao na stol. Policajci su stajali do njega i ispitivali ga: gdje je radio, koje je nacionalnosti, za koga je glasao, koje Srbe poznaje i slično, a za to vrijeme čupali su ga i uvrtali mu uši, šamarali i udarali nakon svakog odgovora. Maltretiranje je potrajalo oko sat - sat i pol, nakon čega su ga izveli u hodnik.

Nešto kasnije rekli su mu: "Ovo je ustaški zatvor, ovdje ćeš propjevati" i priključili ga na induktor, tj. neki poljski telefon. Udari struje bili su najprije malo laganiji, da bi postajali sve jači dok svjedok nije pao u nesvijest. Jedan mu je stavio cijev pištolja u usta i rekao: "Nema ti odavde izlaska, a uši možeš ostaviti". Naredio je, da svjedoka do gola skinu i da se nasloni na zid pa su ga polijevali jakim mlazom vode.

Prišao mu je jedan, koga su zvali «Bokser», i golim rukama ga tukao.

Jednom su ga izveli u hodnik i onda su ga ostali pritvorenici morali prljavim krpama iz WC-a "prati" po ušima, licu, očima. Naređivali su i da se pritvorenici između sebe tuku. Ulazili bi u ćelije na prepad, a zatvorenici su morali skočiti i viknuti: "Za dom spremni" i podići ruku u zrak, a tko to ne bi činio dovoljno brzo dobio je batine. U «Lori» je ostao do 29. kolovoza 1992.

Oštećeni je u sudnici prepoznao optuženog Banića koga poznaje po nadimku «Bokser» i rekao da ga je Banić "raznio udarcem po licu". Za optuženog Tonča Vrkića, oštećeni je rekao, da je ovaj zahtijevao da se zarobljenici tuku između sebe i njega prepoznaje kao osobu koja je naredila da ga brišu prljavim krpama.

21. studenoga 2005. godine - saslušanje svjedoka iz Bosne i Hercegovine

Saslušanje svjedoka Jelenka Kovačevića

Svjedok je u VIC-u "Lora" bio ratni zarobljenik, zatvoren u "bloku C", gdje je preživio strahote - od gašenja cigareta po tijelu do mučenja strujom na induktorskom telefonu i sl. Čuo je, da su u „Lori“ bili civili, ali ih nije vidio. Rekao je, da je prošao strahote za koje nije vjerovao da ljudski rod može činiti. Tučen je svakodnevno, šakama, drvenim i gumenim palicama.

Pokazao je, na podlaktici lijeve ruke, trag od gašenja cigareta. Tvrdi, da mu je optuženi Gudić, u prisustvu optuženog Botića, gasio cigarete na ruci.

Svjedok je prepoznao, poimence, prisutne optužene: Banića, Gudića, Botića i Vrkića

Saslušanje svjedoka Milorada Ore

Svjedok je zarobljen u Bosni i Hercegovini, 27. svibnja 1992. godine. U VIC-u "Lora" je smješten u ćeliju gdje su već bili zarobljeni piloti JNA. Jednoga dana su po njega došli optuženi Duić i Botić. Tražili su da im počisti prijemnu kancelariju, tukli su ga, stavljali mu štipaljke induktorskoga telefona na uši.

Svjedok opisuje kako su ih tukli čime su stigli, da su ih izvodili na "kupanje" vatrogasnim crijevom, da su ih tjerali da trče noseći druge zarobljenike na leđima i sl.

22. studenoga 2005. godine - saslušanje svjedoka iz Bosne i Hercegovine

Saslušanje svjedoka Mirka Bjelice

Svjedok je zarobljen od Hrvatske vojske 13. svibnja 1992. godine, kao pripadnik JNA, u blizini Stolca. Zajedno sa 6 zarobljenika prebačen je u VIC "Lora". Prve batine dobili su još tokom prijevoza do Splita. Smješteni su u ćeliju „bloka C“.

Prvih deset dana su ih stalno tukli. Izvukli bi ih na hodnik, tukli, potom ugurali u drugu ćeliju. Dolazili su i civili i oni su ih tukli. Dolaskom nove grupe zarobljenika njihov položaj je bio bolji.

17. lipnja 1992. godine registriran je od MKCK-a, a nekoliko dana prije toga prebačen je u drugi dio zatvora, u ćelije s krevetima, gdje su ih manje tukli i gdje su dobivali liječničku njegu.

Svjedok je rekao, da je u „bloku C" bio jedan mladić, imenom Bojan Vesović, iz Srbije. Bio je u lošem stanju, imao je prostrijelnu ranu noge, a ležao je u ćeliji, bez odjeće i rana mu se inficirala. Jedno jutro, kad su im otvorili ćelije, vidjeli su da se on ne miče, da mu je koža blijeda. Ćelije su brzo zatvorene nakon čega su čuli kovanje i saznali da je to Žarković pravio lijes za Bojana.

Čuo je, da je u krugu zatvora ubijen civil Knežević. Žarković mu je rekao, da je vidio da je taj civil pokušao pobjeći, da je udario stražara pa su pucali za njim. Čuo je da su tog čovjeka dovukli u krug zatvora, da su ga gazili. Zatvorenik Veso Deretić je gledao kroz prozor i rekao im da krvav čovjek leži na zemlji, "da ga tuče onaj koji nas nije tukao", misleći na optuženog Bungura.

Svjedok je u sudnici prepoznao optužene Gudića, Botića i Vrkića.

Saslušanje svjedoka Mićka Koprivice

Svjedok je u VIC-u "Lora" boravio od svibnja do kolovoza 1992. godine. Zarobljen je na području općine Stolac, 14. svibnja 1992. godine, nakon čega je sproveden u Metković, a potom u VIC "Lora", u „blok C“, gdje je bio mjesec, ili mjesec i po dana, do evidencije MKCK-a.

Zlostavljan je, mučen, skrivan. Tukli su ga i stražari i oni koji su dolazili u zatvor. Najviše su ga zlostavljali optuženi Duić, Gudić i Botić, te osobe koje zna kao Giljanovića i Doždora. Mučili su elektrošokovima i prebijali palicama, te i danas ima od toga posljedice.

Zna za zločin nad jednim mladićem, aktivnim vojnikom iz Srbije, koga su zvali "Beli orao". Bili su u istom dijelu zatvora. Na tom se mladiću izživljavao svatko. Od drugih zatvorenika je čuo da su krici iz njegove ćelije jedne noći utihnuli, po tome su znali da je umro. Optuženi Gudić i Botić su te noći bili stražari. Dobro ih se sjeća jer su prije toga i nakon toga ulazili u njegovu ćeliju.

Tužitelj je predočio svjedoku da je Sudu rekao kako je svjedoku Koprivici netko nudio novac za odustajanje od svjedočenja. Svjedok je to potvrdio i pojasnio, da je Koprivicu nazvao muški glas i ponudio mu novac da ne svjedoči rekavši mu da iza te ponude stoji optuženi Duić.

22. studenoga 2005. godine - saslušanje svjedoka iz Bosne i Hercegovine

Saslušanje svjedoka Vese Deretića

Svjedok je zarobljen 3. 05. 1992. kao pripadnik Teritorijalne obrane (TO) u općini Stolac, zajedno s Draganom Ratkovićem, Ljubišom Gerunom, Harisom Zečevićem i pok. Duškom Jelićem. Kombijem su odvezeni u podrum neke vojarne. Vezali su ih za šipke ograde i tukli brodskim užetom po leđima. Kada bi netko od zarobljenika pao, polijevali bi ga vodom. To je trajalo cijelu noć. S njim su bili Milorad Čučaga i Mirko Bjelica. Nakon ove torture nitko od njih nije mogao stajati. Čučaga je jedva davao znakove života, bacao je pjenu na usta, tu je i ostao, a ostale su odvezli u «Loru».

Maltretiranja u "Lori"

U "Lori" ih je dočekala druga „postava“ koja ih je nastavila tući. Tukli su ih stražari iz zatvora i ljudi koji su dolazili iz grada, civili. Sve se događalo u "bloku C». Tvrdi, da je već prve noći batinama podlegao Duško Jelić. Dragan Ratković je bio sav natečen, a noga mu je bila toliko natečena da su mu nogavice pukle po šavu, pa je odvezen u bolnicu gdje su mu, koliko on zna, presađivali kožu.

Optuženi Duić ga je stalno tukao i spajao na struju. Znali su dolaziti kasno noću u ćeliju pijani, drogirani, govorili bi im da mogu od njih raditi što žele. Tjerali su ih na oralni seks. Jednom ga je

izvukao iz ćelije, bio je u tako lošem stanju da nije mogao stajati, ležao je na podu na leđima pa mu su optuženi Duić pomokrio u usta. Nakon toga je izvadio pištolj i repetirao, no jedan koji je bio s njim ga je odvratilo od pucanja rekavši mu da mu, ako puca, više neće biti prijatelj. Duić je odgovorio, da je to četnik i da nema veze ako ga ubije, ali je ipak odustao.

Sjeća se mladića koji se zvao Bojan Vesović i koji je imao veliku ranu na nozi. Bio je jako mlad, stalno se čulo iz Bojanove ćelije da pjeva ili viče. U njegovu ćeliju su stalno ulazili, tukli ga i izivljavali se na njemu. Svjedok je pokazao na optuženog Antu Gudića, za koga je rekao da je ulazio u Bojanovu ćeliju s crnim rukavicama, odrezanih prstiju i nožem "skakavcem", nakon čega bi se iznutra čuli krici. Jednoga jutra Bojana više nisu čuli. Toga dana, nešto kasnije, naredili su svjedoku i Koprivici da očiste pod u Bojanovoj ćeliji.

Od onih koji su dolazili u zatvor, svjedok kaže da se sjeća Giljanovića, s nadimkom Giljo, koji ih je nemilosrdno tukao. S njim je dolazila žena u uniformi, stara 35 godina. Ona je svjedoka tukla tako da bi morao kleknuti na koljena, ona bi stala nogama na svjedokove ruke i udarala ga po bubrežima. Jednom mu je odvalila palac na ruci, što je svjedok pokazao.

Stradavanje Kneževića i Bulovića

Sjeća se oštećenih Kneževića i Bulovića, jednom ih je vidio u krugu zatvora. U jednom trenutku odveli su Kneževića, što on nije vidio već je čuo od Žarkovića, Knežević je počeo bježati, nakon čega su sve zarobljenike utjerali u ćelije, a Bulović je ostao na dvorištu. Kasnije je gledao, kroz prozor ćelije, kako Kneževića tuku nogama. Vidio je da je bio krvav. Čuo je da netko iz kruga viče: "Što gledate!?" Žarković mu je kasnije rekao, da je oštećeni Knežević bio ranjen, da su ga Žarković i Čučak morali vući za lisice, jer nisu dozvolili da ga nose, da su ga i dalje tukli onako krvavog i ranjenog, te da su ga odveli u bolnicu.

Saslušanje svjedoka Slobodana Čaušića

Svjedok je zarobljen 27. 05. 1992. godine, u mjestu Velja Međa, u općini Trebinje, kao komandir jedne jedinice „Srpske vojske“. Zarobljen je od pripadnika HVO-a, kamionom su odvezeni u Metković, a nakon tri dana prebačeni su u „Loru“, u Split.

U „Lori“, je ostao do 12. 06. 1992. godine. Rekao je, da su zatvorenici tučeni svakodnevno, a najteže je bilo noću. Pokazao je i prepoznao optuženog Antu Gudića.

24. studenoga 2005. godine - saslušanje svjedoka iz Bosne i Hercegovine

Saslušanje svjedoka Vladimira Žarkovića

Svjedok je zarobljen 22. 03. 1992. godine, od strane HV, u mjestu Gornje Krasno, općina Neum. 23. 03. 1992. godine je došla Vojna policija i kombijem su ga odvezli u Split, najprije u „Dračevac“, potom u „Loru“.

Po dolasku u "Loru" tukli su ga i ispitivali izvjesni Giljo i Livaja, stavljali su mu na uši i prste štikaljke i puštali struju preko induktorskog telefona. Uslijed strujnog udara se trzao, zbog čega su štikaljke pale s ušiju. Nakon toga je Giljo žicama probušio svjedokove uši. Danju i noću su ga tukli, naročito Giljo i Livaja. Stalno je morao raportirati tko je, gdje je zarobljen, nakon čega bi ga

mlatili i ponižavali. Zavezali bi mu oči i udarali ga, njih petorica, ili šestorica. Bio je jedan period, od dva ili tri mjeseca, kada ga nitko nije tukao.

4. 4. 1992. ga je čuvao neki Budalić, stražar ili vojni policajac. Donio mu je presudu po kojoj je osuđen na strijeljanje, stavljao mu je pištolj u usta i repetirao ga na prazno.

Nekoliko dana kasnije optuženi Tomislav Duić je pozvao njega i Čučka i naredio im da čiste kupaonicu. Nakon što su nekoliko sati ribali kupaonicu, optuženi Duić ih je poslao na kupanje. Vidio je da su crni od batina i rekao je da ih nitko više neće tući. Od tada su on i zarobljenik Čučak bili u skoro privilegiranom položaju, obavljali su razne poslove po zatvoru, prali su auta. Opt. Duić ga nikada nije tukao.

O stradavanjima zatvorenika u "Lori" svjedok je rekao, da se sjeća dovođenja grupe od 68 ljudi s Kupresa: bilo je žena i starijih osoba, vojnika, većina su bili civili, a među njima je bio pravoslavni svećenik. Zna da su u "Lori" proveli nekoliko dana, da su tučeni i mučeni. Sjeća se jednog starca, zvao se Zubac, koga su pretučenoga doveli u njegovu ćeliju. Vidio je Crnogorce, bez ušiju, osakaćene, otečenih glava. Među njima je bio pravoslavni svećenik Perković sa Kupresa. Ti su ljudi bili u „bloku C“, gdje je bila tortura.

Sjeća se jednog mladića, Bojana iz Kragujevca, koga su zvali "Beli orao". Imao je povrijeđenu nogu. Mladić je nuždu vršio u ćeliji a svjedok i Čučak su ga izvodili, prali, čistili i dezinficirali ćeliju. Jedno popodne došao je opt. Vrkić i tražio da skuju sanduk za prevoženje betonskih šipki. Skovali su dva sanduka. Navečer je stražar „Rambo“ rekao da mu nedostaje jedan zarobljenik. U sanduku je bio pokojni Duško Jelić. Svjedok je napravio 15 sanduka.

Sjeća se i civila Savića Vlade iz Nevesinja koji je zarobljen na autobusnoj stanici u Mostaru. Čovjek je bio mentalno zaostao, govorio je da je prodavao kokarde. Izrugivali su ga. Posebno ga je mučio opt. Duić pucajući mu između nogu i tjerajući ga da udara gumenim čekićem u beton.

Stradavanje oštećenih Kneževića i Bulovića

Svjedok je rekao, da se sjeća dana kada su on i Čučak prali auta u krugu a zatvorenici su bili izvedeni na šetnju. Među njima su bila dva civila, za čija je imena kasnije saznao da su Knežević i Bulović. Čuo je da su ubijeni a on je morao pisati izjavu o tome događaju.

Negdje u popodnevrim satima došao je optuženi Anđelko Botić i tražio da presele zarobljenike, Kneževića i Bulovića, „u blok C.“ Jedan od civila je na sebi imao trenirku a drugi plavu košulju. Išli su optuženi Botić, za njim Knežević, pa svjedok i Čučak koji su nosili madrace. Knežević je udario optuženog Botića i počeo bježati, preskočio je žicu. Optuženi Botić je izvukao pištolj i pucao za njim. Nastala je zbrka, netko je zvao interventni vod, zatvorenici su utjerani u ćelije, jedino je Bulović ostao u krugu.

Nakon nekog vremena su pozvali svjedoka i Čučka iz ćelija da u zatvorski krug prebace Kneževića, kojega su u međuvremenu uhvatili i doveli do glavnoga ulaza u "Loru". Knežević je bio ranjen u rame i nogu, tučen do iznemoglosti. Nisu im dali da ga nose, pa su ga svjedok i Čučak, vukli za lisice koje su mu se urezale u meso. Dovukli su ga do ulaza u dvorište zatvora.

Interventni vod su činili optuženi Ante Gudić, optuženi Anđelko Botić i optuženi Emilio Bungur koji su izgazili nogama Bulovića, odvukli ga u „blok A“, odakle se čulo njegovo ječanje do pola noći, kada je prestalo.

Siguran je da su kod događaja s Kneževićem bili i Giljo i Nikša. Stražari, optuženi Emilio Bungur, Ante Gudić i Anđelko Botić, bili su u smjeni, u grupi koja je bila oko Kneževića. Kasnije su, uz pomoć interventnog voda, zajedničkim snagama navalili na Bulovića.

Kasnije, te večeri, opt. Vrkić je tražio da svjedok i Čučak napišu izjave o tome što se događalo. Rekao im je, da je netko umro, no, nisu znali tko. Diktirao im je sadržaj izjave koju su pisali.

Svjedok je u sudnici prepoznao i imenovao optužene Antu Gudića, Tonča Vrkića, Anđelka Botića i Davora Banića.

Saslušanje svjedoka Mirka Babića

Svjedok je zarobljen 27. 05. 1992. godine, u mjestu Velja Međa, općina Trebinje, od strane pripadnika Hrvatske vojske. Odmah po dolasku u „Loru“ dočekao ih je špalir vojnih policajaca. Nekim stepenicama su odvedeni u dvorište, gdje su postrojeni nosom i bradom uza zid s podignutim rukama.

Tu je počela tortura: tučeni su bejzbol palicama, opekama, alatom, čizmama. U tuči su se izdvajali zapovjednik, optuženi Duić i njegov zamjenik, optuženi Tonči Vrkić. Svjedoka su najviše maltretirali optuženi Ante Gudić i optuženi Anđelko Botić. Ovi optuženi su, jednom prilikom, najavili dolazak delegacije MKCK i zaprijetili zarobljenicima da ne pokazuju povrede. Rekli su im: "Umirat ćete, a umrijeti nećete moći".

Od "mučitelja" sjeća se Sulejmanovića - Suleta i Tanje. Bila je plava, visoka, jaka žena, sa zapovjednikom je "režirala" mučenja. Skinuli bi zatvorenike gole, šmrkovima ih šibali, odjeću bi im pobacali na bodljikavu žicu, gađali ih raznim predmetima po potkoljenicama dok su morali trčati u krug noseći jedan drugoga. Pritom bi, pola metra pred njih, pucali optuženi Gudić i Tanja.

Svjedok je u sudnici prepoznao i imenovao optužene: Gudića, Botića, Vrkića, a za pravosudnog policajca koji je u sudnici sjedio između optuženog Gudića i optuženog Vrkića, rekao je da je to izvjesni «Bokser».

25. studenoga 2005. godine - saslušanje svjedoka iz Bosne i Hercegovine

Saslušanje svjedoka Ljubiše Geruna

Svjedok je zarobljen 13. 5. 1992. godine, u mjestu Žujina Gradina, između Ljubinja i Stolca. Najprije su ih odveli u Ploče, gdje su bili vezani za ogradu i tučeni cijelu noć, Milorad Čučaga je od toga "bacao pjenu na usta". U takvom stanju je ostao u Pločama, gdje je podlegao povredama.

U „Lori“ su smješteni u „blok C». Sutradan je po njih došao stražar, optuženi Ante Gudić, i odveo ih da jedu. Zarobljenik Duško Jelić bio je u jako lošem stanju i nije mogao ustati, pa je optuženi Gudić vikao na njega. Jelić je zaostao, nakon čega je svjedok čuo tup udarac iza sebe a kada se okrenuo, vrata ćelije su se zatvorila.

Sutra navečer, optuženi Gudić je došao po svjedoka i Deretića. Tražio je da iznesu Jelića iz ćelije. Svjedok i Deretić iznijeli su Jelića na deki ispred "bloka C" i stavili ga u lijes. Optuženi Tomislav Duić je tada svjedoka udario po licu, slomivši mu kost ispod lijevog oka.

Sjeća se Bojana Vesovića, mladića iz Kragujevca koga su zvali "Beli orao". Imao je prostrijelnu ranu na bedru. Bojana je maltretirao optuženi Gudić, ulazio je u njegovu ćeliju sa crnim rukavicama na rukama izivljavati se na njemu.

Zapažanja promatrača

Na raspravu, od 21. do 25. studenoga 2005. godine, pozvani su svjedoci iz Bosne i Hercegovine koji u ranijem postupku nisu dali svoje iskaze. Pozvano je 12 svjedoka, odazvala su se devetorica. Za dva svjedoka poziv se vratio Sudu neuručen. Jedan je svjedok izvijestio Sud da se nalazi na bolničkom liječenju. Svi svjedoci su govorili o onome što znaju, što su čuli i vidjeli, te su govorili odakle su te njihove spoznaje.

Branitelji su glasnim komentiranjem, smijehom, postavljanjem pitanja koja nisu važna za postupak, otežavali suđenje. U nekim trenucima su doslovno vikali i prepirali se sa Predsjednicom Vijeća i tužiteljem. Posebno je mučno gledati smijeh u trenutku kada svjedoci govore o mučenjima i zlostavljanjima zatvorenika.

17. siječnja 2006. godine - saslušanje svjedoka

Saslušanje svjedoka Tvrtka Pašalića

Svjedok je rekao, da je žalostan što pred hrvatskim sudovima svjedoči četnik Živković koji je naredio strijeljanje hrvatskog vojnika. Nakon što ga je Predsjednica Vijeća upozorila da njegovo mišljenje o svjedocima za Sud nije važno, svjedok je rekao: «Žalosno je to, ja sam tužan zbog toga». Nadalje, rekao je, da je svjedok Mario Barišić bolesnik, a u ovom postupku je krunski svjedok. Predsjednica Vijeća upozorila je svjedoka, da ne prosuđuje tko je krunski svjedok, a tko ne, jer će o tome odlučiti Sud.

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz iz istrage, i s glavne rasprave, svjedoka Pašalića

U svom iskazu iz istrage, od 16. siječnja 2002. godine, svjedok je rekao, da je, u ožujku ili travnju 1992. godine, postavljen za Galićevog zamjenika u Splitu. U to vrijeme upravitelj zatvora je bio Tomislav Duić koji ga je proveo kroz prostor zatvora «Lora». U jednoj je ćeliji vidio 2 ili 3 osobe, ležajeve, uniforme bivše JNA.

Sjeća se dolaska predstavnika MKCK u zatvor «Lora». Posjetili su zatvorenike i pohvalno su govorili o zatvoru. U zatvoru je, osim zarobljenika, bilo i hrvatskih vojnika.

Poznaje Maria Barišića i Milorada Paića, nije s njima išao u «Loru», niti ima saznanja da su oni dolazili, i s kakvim zadatkom, u «Loru». Tvrdi da mu Mario Barišić i Milorad Paić nisu dali pismo o stanju u zatvoru «Lora». Za Barišića kaže da govori laži, da je psihički bolesnik. Ispitivanje zatvorenika vršio je odjel za informativno-političku djelatnost (IPD), a ne Vojna policija i upravitelj zatvora. U IPD-u su bili pravници koji su uredno bilježili o tijeku ispitivanja.

U izjavi s glavne rasprave, od 22. srpnja 2002. godine, svjedok je rekao, da u zatvoru «Lora» nije bilo civila, samo teroristi koji su ugrožavali teritorijalni integritet Republike Hrvatske. U prostoru zatvora «Lora» je bio 2 do 3 puta. Nije čuo za "blok C». Za pokojne Bulovića i Kneževića zna, da su «ta dva terorista» pokušala bježati, a iz medija je saznao da su umrli. Kao

razlog Kneževićevog privođenja navodi, da je Knežević sudjelovao u UDB-i i KOS-u, bio je neprijatelj. Knežević je priveden po nalogu vojnog istražnog sudca.

Saslušanje svjedoka Zvonimira Cigića

Odluka Sudskog vijeća da se pročita iskaz iz istrage, i s glavne rasprave, svjedoka Cigića

U iskazu iz istrage svjedok je rekao, da je *optuženog Tomislava Duića upoznao u zatvoru «Lora» 1992. godine. Svjedok je bio dozapovjednik 72. bojne Vojne policije, zamjenik Mihaela Budimira. Čuo je za zlostavljanja, pa je iz toga razloga, s Mihaelom Budimirom, jednom prilikom ophodio zatvor i osobno su pregledali zatvorenike. Na zatvorenicima nisu otkrili povrede. Ne sjeća se da je u sobama vidio krv. Rekao je, da su sve te priče o zatvoru «Lora» laži.*

U iskazu s glavne rasprave svjedok je rekao, da je *u zatvoru «Lora» bio jednom, ili dva puta. Zatvorenici se nisu žalili na postupanja prema njima. Nije čuo za "blok C", niti je bilo civila u zatvoru.*

18. siječnja 2006. godine - saslušanje svjedoka obrane

Saslušanje svjedoka Radoslava Laušića

Svjedok je bio pripadnik 72. bojne Vojne policije, u patrolnoj službi. Rekao je, da su u "Dračevcu" postojale 3 do 4 patrole a u patroli je bilo četvoro do petoro vojnika. On je, ubičajeno, bio u patroli s optuženima Bajićem, Banićem i Bikićem.

Na pitanje Predsjednice Vijeća, ima li spoznaja o stradavanju zarobljenika u zatvoru «Lora», svjedok je rekao, da je njegovoj patroli, negdje pred ljeto, dežurni iz "Dračevca" javio o bijegu zatvorenika u zatvoru «Lora». Pozvao ih je da dođu po dugo naoružanje i odu u zatvor. Kad su tamo došli, zatvorenik je bio uhvaćen i ranjen. On ga je prevezao kombijem u bolnicu. U patroli su tada, s njim, bili optuženi Bajić, Bikić i Banić.

Ranjenu osobu su preuzeli ispred ulaza u «Loru» i prevezli u bolnicu. Tada nije znao ime osobe koju je prevezio u bolnicu. Članovi patrole nisu tukli ranjenika tijekom transporta do bolnice. Iz bolnice se te večeri više nije vraćao u "Loru".

19. siječnja 2006. godine - saslušanje svjedoka optužbe

Saslušanje svjedoka Miroslava Čučka

Svjedok je zarobljen 1., ili 2., travnja 1992. godine kao pripadnik Teritorijalne obrane rezervnog sastava tadašnje JNA, zarobljen je u Gabeli kod Čapljine. Zarobili su ga pripadnici Hrvatske vojske, prebačen je u Metković gdje je pretučen. Dva vojna policajca su ga odvela u zatvor «Lora». U zatvoru «Lora» je bio do 14. kolovoza 1992. godine.

Jedne večeri u "Lori" je čuo kamione. Njima su dovezeni civili iz Donjeg i Gornjeg Malovana, Kupresa, Šuice. Civili koji su bili dovezeni, izvučeni su na hodnik "bloka C» i tu su tučeni.

Svjedok je rekao: «Bio sam se pomirio sa svojim životom, ali na te urlike ljudske, ja sam ostao skamenjen». Ti su civili kasnije smješteni su u "blok B».

On i Vladimir Žarković su od sanduka za granate kovali mrtvačke sanduke. Skovao je mnogo mrtvačkih sanduka, nije brojio koliko. Nabrojio je mrtve civile: Milan Vulić doveden je u civilnoj odjeći, na nogama je imao samo čarape; Jelić; jedan mladić koga su stražari zvali «Beli orao». Taj mladić je bio pretučen.

Na pitanje Predsjednice Vijeća, zna li koga od tih civila po imenu, svjedok je rekao, da je on te ljude prvi put u životu vidio, no, sjetio se Mirka Duvnjaka, za koga je rekao da je bio civil, star 55 do 60 godina, sijede kose. Opisao je kako izgleda "blok A», kako izgleda "blok B». Za "blok C» je rekao da ima poseban ulaz, a u tom dijelu zatvora boravili su «najekstremniji četnici, teroristi», kako je rekao da su ih nazivali u zatvoru. U "blok C» je odlazio sa Žarkovićem, čistili su blok, nosili su hranu. Osobe u "bloku C» bile su pretučene, tu su bili smješteni oficiri. Spomenuo je Savića iz Mostara, pa Zurovca, koji je doveden iz Čapljine a bio je u teškom stanju.

Svjedok je u sudnici pokazao i imenovao sve prisutne optužene. Pitao je: «Gdje je narkoman Zlatko Sulejmanović», rekavši da je Sulejmanović prednjačio u zločinima nad ljudima.

Stradavanje Kneževića i Bulovića

Za Nenada Kneževića svjedok je rekao da je gurnuo optuženog Anđelka Botića, preskočio ogradu, počeo bježati. Čuli su se pucnjevi, rafalni i pojedinačni iz pištolja. Knežević je ranjen u nogu, u stomak, ili rame. Rekao je, da su ga mlatili tako ranjenog i vikali : «Ovo je za primjer onima koji pokušaju bježati iz zatvora».

Sa Kneževićem je doveden još jedan civil koji je, nakon bijega, ostao stajati kod stepenica. Kneževića su, on i Žarković, vukli do kola. Čuo je za Kneževićevu smrt, no ne zna je li umro putem do bolnice, ili u bolnici. Sudbinu drugog civila ne zna.

Na pitanje tužitelja tko je tukao Kneževića, svjedok je rekao da su ga tukli optuženi Ante i Anđelko, ali da je i optuženi Vrkić "bio tu na mjestu".

Svjedok je, istog dana, pozvan u kancelariju k zapovjedniku zatvora, potpisao je izjavu, čiji tekst je već bio napisan, no ne sjeća se sadržaja izjave. Izjavu je dao i Žarković.

Na pitanje tužitelja svjedok je rekao da je kućice za pse pravio po nalogu Nikše koji je bio vodič službenog psa. Pravio je i za ostale stražare kućice, koje su oni odnosili kući. U izradi kućica pomagali su mu mladi vojnici koji su se predali u Gabeli. Rekao je, da su u zatvoru «Lora» te kućice služile za pse, no, da su u njih bili utjerivani oficiri JNA i tjerani da laju.

Na pitanje braniteljice optuženog Botića, je li siguran da je vidio optuženog Botića kako tuče ranjenog Kneževića, svjedok je rekao: «Nisam siguran», ali da je za optuženog Gudića siguran.

Na kraju je svjedok rekao: «Bilo je i gorih, od ovih koji sjede tu, mislim na Zlatka Sulejmanovića».

9. veljače 2006. godine – obrana optuženih

Obrana optuženog Ante Gudića

Opt. Gudić izjavljuje da ostaje kod obrane koju je iznio na prethodnom suđenju, 13. studenoga 2002. godine.

Odluka Sudskog vijeća da pročita obranu optuženog Ante Gudića

U svoju obranu optuženi Gudić je rekao, da su, 14. lipnja 1992. godine, u večernjim satima optuženi Botić i on, na osnovu naredbe optuženog Bungura, premještali zatvorenike Kneževića i Bulovića iz južnog u sjeverni dio zatvora. U jednom trenutku, Knežević je napao optuženog Botića, oborio ga na zemlju, preskočio ogradu i počeo bježati. Optuženi Gudić, Botić i Vrkić su, uz pomoć drugih hrvatskih vojnika, uspjeli pronaći Kneževića u nekom kanalu. Optuženi Botić je uzeo lovačku pušku i iz nje ispalio nekoliko hitaca, kako bi natjerao Kneževića da iziđe. Nakon toga su izvukli Kneževića, a ubrzo je došlo vozilo 73. bojne Vojne policije kojim je Knežević, u pratnji optuženog Vrkića, vraćen u zatvor. Pri uhićenju nije primijetio ikakve povrede kod Kneževića. Nakon toga je, zajedno s optuženim Botićem, koji je bio povrijeđen, otišao u ambulantu.

Gojka Bulovića posljednji put je vidio prilikom premještanja zatvorenika. Kad se vratio u zatvor, nakon uhićenja Kneževića, optuženi Bungur mu je rekao, da je Bulovića i Žarkovića vratio u ćelije. Oko 22:00 sata predao je smjenu i napustio VIC «Lora». Kad je sutradan došao u smjenu, čuo je da je Bulović preminuo od srca.

Za zatvorenike Katića i Katalinu nije ni čuo, niti ih je vidio. U vrijeme kada su oni bili u «Lori», on nije radio u «Lori». Ne zna ništa ni o ostalim zatvorenicima koji se navode kao oštećeni u optužnici ŽDO-a Split.

Njegova zaduženja u zatvoru bila su podjela hrane zatvorenicima i sprječavanje eventualnog bijega zatvorenika. Stražari u zatvoru su imali maskirne odore s oznakama Vojne policije.

Obrana optuženog Andelka Botića

Optuženi je rekao, da ne može shvatiti zašto mu se stavljaju na teret događaji iz kolovoza 1992. godine, a vezano za Katalinu i Katića. On tvrdi, da on i optuženi Gudić u to vrijeme uopće nisu bili u «Lori». On je u «Lori» bio od svibnja do kraja lipnja 1992. godine.

Nije mu jasno kako mu se može stavljati na teret samovoljno zatvaranje, držanje u zatvoru i maltretiranje nekih osoba. 14. lipnja 1992. godine je čuo da se među pritvorenima nalazi neki civil iz Kaštela, pa je iz znatiželje otišao provjeriti o kome se radi. U ćeliji iza dežurnice zatekao je Nenada Kneževića s kojim je razgovarao. Nije imao utisak da je Knežević opasna osoba. S Kneževićem je razgovarao sat, ili dva, prije pokušaja bijega. Knežević je bio sam u ćeliji, bio je potišten, rekao je da nije ništa skrivio, da kod kuće ima malu djecu. Optuženi tvrdi je mu je bilo žao Kneževića, tješio ga je, da najvjerojatnije neće biti dugo zadržavan.

Oko 20:00 sati, optuženi Bungur mu je dao nalog, da zatvorenike Gojka Bulovića i Nenada Kneževića privede iz južnog u sjeverni dio zatvora. Tada nije bilo siguran da se radi o Gojku Buloviću, jer su se u pritvoru nalazila braća Bulović, blizanci.

Na samom izlasku, na južnom dijelu zatvora, kada je sišao niz stepenice, želio je propustiti Kneževića, Bulovića i Žarkovića. U tom trenutku, Knežević ga je napao s leđa i hrvali su se. Knežević je shvatio da mu neće moći oduzeti pištolj i počeo je bježati. Preskočio je žicu s desne strane ulaza i pri tome je „zapeo“ s druge strane. Optuženi mu je vikao da stane, no, Knežević je

nastavio bježati. Počela je pucnjava, optuženi nije siguran je li on prvi zapucao. Knežević je bježao prema putu i kod jednog skladišta, gdje se račva put, optuženi ga je izgubio iz vida. Vojnik koji se tu zatekao rekao je, da nešto šuška iz grmlja. Optuženi je tada zapucao. Nakon par minuta netko od vojnika je rekao: „Evo ga. Tu je. Skriven je u grmlju.“

Pozvali su Kneževića da izide, ali je on to odbio, psovao im je majku. Optuženi je tada ispalio par metaka i pogodio ogradu. Ne sjeća se je li tada pogodio Kneževića, ili se Knežević tada namjerno bacio. Iza toga su ga izvadili iz grmlja. Prišao je Kneževiću a potom je prišao i optuženi Gudić ili optuženi Vrkić. Iznijeli su Kneževića do puta, gdje se okupilo dosta vojnika. Ovom prilikom, optuženi je zadobio poderotine na laktu i ramenu pa ga je optuženi Gudić odveo u ambulantu.

On tada nije znao da se Gojku Buloviću bilo što dogodilo, nije vidio da je povrijeđen. Tvrdi da je Bulović bio živ i zdrav kad je došla iduća smjena. Sutradan je doznao da je umro od srca.

Predsjednica Vijeća je predočila optuženom Izvod protokola pregledanih bolesnika ambulante, za 1992. godinu, u kome nije evidentirano da je optuženi, 14. lipnja 1992. godine, zatražio medicinsku pomoć. U Izvodu se navodi, da je optuženi Botić tek 23. lipnja 1992. godine medicinski obrađen. Optuženi je rekao, da je sigurno bio u ambulanti 14. lipnja, a da je moguće, da je 23. lipnja došao na kontrolu. Ne zna gdje se nalazi potvrda o povredama koje je zadobio.

13. veljače 2006. godine – izmjena optužnice

Monitori nisu prisustvovali raspravi – informacije su iz sudske dokumentacije

Zamjenik ŽDO-a iz Splita, Michele Squicciarro je izmijenio činjenični opis kaznenog djela iz optužnice br. K-DO-131/01, od 25. ožujka 2002. godine. Pravni opis i pravna oznaka djela ostale su neizmijenjene.

Prigovor obrane na izmjenu optužnice

Branioци su prigovorili što je optužnica izmijenjena na kraju dokaznog postupka.

20. veljače 2006. godine – obrana optuženih

Obrana optuženog Tonča Vrkića

Optuženi je rekao da je netočna tvrdnja optužbe da je dopuštao stražarima maltretiranje zatvorenika. Na mjesto dozapovjednika zatvora došao je na osnovu usmene naredbe, i to u vrijeme kada nisu bile jasne ovlasti. Tvrdi da je formalno bio zamjenik zapovjednika zatvora, ali da praktično nikakve ovlasti nije imao. Radio je sasvim druge poslove, pisao je izvještaje, brinuo o nabavci hrane, održavanju higijene i sl.

Nema saznanja o maltretiranju, niti se osjeća krivim za smrt Nenada Kneževića. Nije maltretirao Gojka Bulovića, niti zna tko ga je maltretirao. Nema saznanja o događajima s 13. na 14. lipnja 1992. godine.

Oštećeni Miroslav Katalina opisao je drugu osobu koja ga je tukla i brisala prljavim krpama, a ne njega. Tvrdnja, da su on i optuženi Davor Banić zlostavljali Katalinu, nije točna jer on uopće nema spoznaja da je Katalinu netko zlostavljao.

Obrana optuženog Davora Banića

Optuženi Banić se ne osjeća krivim niti po jednoj točki optužnice, ostaje pri izjavi koju je već dao. Nema nikakve veze s onim što mu se stavlja na teret. Jednu osobu zaista je odveo u bolnicu, pod okolnostima kako je to ispričao Vijeću, no, ne jamči tko je ta osoba.

Prijedlog obrane optuženog Bungura

Braniteljica optuženog Emilija Bungura je dostavila Sudu 47 listova raznih izvještaja i intervjua skinutih s interneta, kao novih dokaza Sudu. Dostavljeni dokazi vezani su za praćenje ovog suđenja od strane nevladinih organizacija. Predsjednica Vijeća je rekla da se u podnesku braniteljice optuženog Bungura navodi, da *se dokazi dostavljaju Sudu radi postupanja u smislu odredbe članka 8. Zakona o kaznenom postupku, radi ocjene vjerodostojnosti dokaza prikupljenih od organizacija čiji je cilj i djelovanje isključivo usmjereno na rušenje ustavno-pravnog poretka Republike Hrvatske, a sadržajno u potpunosti nevjerodostojno.*

Odluka Sudskog vijeća o dokaznom prijedlogu braniteljice optuženog Bungura

Sudsko vijeće smatra, da nije potrebno donositi nikakvu formalnu odluku o prijedlogu braniteljice optuženog Bungura, jer na osnovu odredbi članka 351., st. 2., ZKP-a Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima.

21. veljače 2006. godine – završne riječi

Završna riječ tužitelja

Tužitelj je sažeo što sve optužnica stavlja na teret optuženima i analizirao je izvedene dokaze. Zaključio je da iz svega proizlazi da je dokazano da se postupanje optuženih može označiti kao osobito teško i nečovječno postupanje prema civilima, pri čemu optuženi, neposredno kao vojnici, a optuženi Tomislav Duić i Tonči Vrkić i kao zapovjednici, krše načela i pravila međunarodnog prava.

Sve vrijeme na koje se odnosi optužnica, oštećeni su kao civilne osobe bili zaštićeni međunarodnim pravom, te su optuženi bili dužni pridržavati se ratnih zakona i običaja utvrđenih Ženevskim konvencijama.

Predložio je, da optuženi budu proglašeni krivima i osuđeni na kaznu zatvora primjerenu težini počinjenog djela, te da se optuženima produži pritvor.

Završne riječi obrane

U završnim riječima koje su branioci optuženih dali 21., 22., 27., i 28. veljače 2006., tvrdili su, da se u konkretnom slučaju ne radi o ratnom zločinu, kako to predviđa Ženevska konvencija o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata i Dopunski protokoli I i II. Jer, tijekom suđenja nedvosmisleno je utvrđeno, da su svi civili - oštećeni u ovom krivičnom postupku državljani RH, pa da se shodno

tome na njih ne odnose odredbe Ženevskih konvencija, jer nisu civili - žrtve dviju strana u sukobu.

U završnim riječima svi branioci su analizirali iskaze svjedoka iz Srbije i Crne Gore i Bosne i Hercegovine, smatrajući ih nevjerodostojnim.

2. ožujka 2006. godine – objava presude

Objava presude

Sud je optužene: Tomislava Duića, Miljenka Bajića, Josipa Bikića, Emilia Bungura, Davora Banića, Ante Gudića, Anđelka Botića i Tonča Vrkića proglasilo krivima za ratni zločin protiv civilnog stanovništva, te im izrekao kazne zatvora: optuženom Tomislavu Duiću 8 godina, optuženom Tončiju Vrkiću 8 godina, optuženom Davoru Baniću 7 godina, optuženom Miljenku Bajiću 6 godina, optuženom Josipu Bikiću 6 godina, optuženom Emiliju Bunguru 6 godina, optuženom Anti Gudiću 6 godina i optuženom Anđelku Botiću 6 godina.

Sudsko vijeće je utvrdilo, da je u Republici Hrvatskoj, u kritično vrijeme, postojao međunarodni oružani sukob Hrvatske vojske s JNA i srpskim paravojnim formacijama, te su opravdano primijenjene odredbe Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata i Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba.

Sudsko vijeće nije prihvatilo ni prigovore obrane o nepostojanju komandne odgovornosti, u članku 120 OKZ-a RH., pa je zauzelo stav, da se na osnovu odredbe članka 28 OKZ-a RH kazneno djelo može učiniti činjenjem i nečinjenjem.

Sudsko vijeće je utvrdilo postupanje optuženih prema oštećenima, kao i propuštanje optuženih, Duića i Vrkića, dužnih činjenja. Sudsko vijeće je, iz priložene medicinske dokumentacije, kao i iz nalaza i mišljenja vještaka sudsko-medicinske struke, utvrdilo vrste povreda, način njihova nanošenja, te uzrok smrti oštećenih Nenada Kneževića i Gojka Bulovića. Iz iskaza pojedinih svjedoka, iz Srbije i Crne Gore i iz Bosne i Hercegovine, Vijeće je utvrdilo postupanje prema oštećenima Nenadu Kneževiću i Gojku Buloviću.

Zaključno mišljenje promatrača

Ponovljeni kazneni postupak protiv optuženika: Tomislava Duića, Tonča Vrkića, Davora Banića, Miljenka Bajića, Josipa Bikića, Emilia Bungura, Ante Gudića i Anđelka Botića za ratni zločin protiv civila, počinjen u Vojnom zatvoru "Lora" 1992. godine, proveden je profesionalno i korektno.

Manjkavost izmijenjene optužnice je u tomu, što nije dostatno specificirala koje se inkriminacije stavljaju točno određenom optuženiku na teret.

Javnost suđenja je bila osigurana, atmosfera i sigurnost u sudnici je za svjedoke i optuženike bila zadovoljavajuća. Suradnja pravosuđa i policije RH, Srbije i Bosne i Hercegovine, radi dovođenja svjedoka iz Srbije i Bosne i Hercegovine, dobro je funkcionirala i predstavlja iskorak u novu praksu sudovanja za ratne zločine u Republici Hrvatskoj koja pogoduje utvrđivanju materijalne istine i ostvarivanju pravde za žrtve.

Međutim, svjedoci iz Hrvatske koji su svjedočili u prilog optužbe, nisu svjedočili slobodno i iskazivali su strah zbog pritiska izvan sudnice. Jedan nije pristupio svjedočenju a jedan je tražio status zaštićenoga svjedoka. U budućnosti će hrvatsko pravosuđe, u procesima za ratne zločine, morati unaprijediti praksu podrške i, ako je to potrebno, zaštite svjedocima koji žive u Hrvatskoj.

Ovaj je sudski proces obilježen ponašanjem nekih branitelja i braniteljica koji su načinom ispitivanja i komentarima napadali dostojanstvo svjedoka kao osoba. Svoje su političke stavove i prosudbe iznosili u sudnici i stavljali ih iznad vrijednosti zaštićenih međunarodnim humanitarnim pravom čime nisu pridonosili obrani svojih branjenika.